

CL Brolijos rekolekcijos 2006
"Gyvename iš meilės kažkam, kas vyksta dabar"

Penktadienio vakaras

Pasinėrę Velykų džiaugsmo Jo gyvos esaties didingumo dėka, pradėdami mūsų Brolijos rekolekcijas.

Norėčiau pradėti pasveikindamas jus visus, esančius čia, Rimini, bei visus, kurie per palydovą yra prisijungę įvairiose kitose šalyse.

Brolijos rekolekcijos šiais metais vyks 59 šalyse. Per palydovą yra prisijungusios 24 šalys; šiais metais pirmą kartą tiesiogiai yra prisijungę draugai iš Kanarų salų bei Estijos. Po vienerių metų pertraukos per palydovą vėl prisijungė Rumunija ir Ispanija.

Per ateinančias savaites rekolekcijas surengs Brolijos grupės 35 šalyse; šiais metais rekolekcijos pirmą kartą vyks ir Malaizijoje.

Norėčiau nuoširdžiai pasveikinti kiekvieną iš jūsų, atvykusių čia su pilna lūkesčių širdimi ir dabar, giedodami "Nuženk, Šventoji Dvasia" (Discendi Santo Spirito) paprašykime, kad Šventoji Dvasia atlieptų į šiuos lūkesčius.

NUŽENK, ŠVENTOJI DVASIA

IVADAS - DON JULIÁN CARRÓN

Pradedu skaitydamas laišką, kurį man kaip Comunione e Liberazione Brolijos prezidentui atsiuntė Vatikano Valstybės Sekretorius:

"Garbusis, šių metų balandžio 6d. laišku bei jo priedu Jūs šios Brolijos vardu informavote Šventąjį Tėvą apie rekolekcijas, kurios vyks Rimini mieste nuo 2006m. balandžio 28 iki 30 dienos ir kurias tema "Gyvename iš meilės kažkam, kas vyksta dabar" vesite Jūs. Dėkodamas už rūpestingumą bei išreikštus jausmus, Jo Šventenybė linki, kad šios apmąstymų ir maldos dienos naujai sužadintų įsipareigojimą priimti Kristų bei ištikimybę Bažnyčiai, ir, Švenčiausiajai Mergelei patikėdamas šio susitikimo sėkmingumą, Jums, tiems, kurie dalyvaus šioje svarbioje dvasinėje iniciatyvoje, bei visai Comunione e Liberazione Brolijai su meile suteikia apaštalinį palaiminimą. Naudodamasis šia aplinkybe dar kartą pareiškiu savo pagarbą. Atsidavęs Viešpatyje, Jūsų kardinolas Angelo Sodano, Valstybės Sekretorius".

Don Giussani prieš keletą metų klausė: "Kai sueiname draugėn, kodėl tai darome?". "Tam, kad išrautume iš mūsų pačių, iš draugų ir, jeigu būtų įmanoma, iš viso pasaulio tą tuštumą, kurioje kiekvienas žmogus yra".

Tai ta pati priežastis, dėl kurios Jėzus prisigretino prie mokinių, kurie grįžo į Emausą pasimetę, priblokšti po viso to, kas buvo įvykę. Ir jie jau buvo pradėję slysti į tą tuštumą: "Mes tikėjome, kad Jis išlaisvins Izraelį". Kristus prisigretina prie jų būtent tam, kad juos vėl pasiimtų, ir jie pamato, jog tai Jis, jog tai Jis juos išgelbsti nuo to papuolimo į tuštumą būtent dėka to, kas vyksta: "Argi mūsų širdys nebuvo užsidegusios, kai jis kelyje mums kalbėjo?". Tai Jo esatis, tai Jo draugija pasirodo pergalinga, nesibaimina mokinių atšalimo, nebijo to sumišimo, kurį patiria ir jie.

Ir kiekvienas iš mūsų kaip mokiniai iš Emauso žino, kaip su mumis susijusi ta tuštuma. Kaip? Koks gali būti tas būdas? Įtarimas, jog iš esmės Kristus neįstengia atliepti širdies lūkesčius. Taip, galbūt mes čia atvykome su tam tikrais lūkesčiais, tačiau ne perdėdami, truputį skeptiškai dėl to, kad iš esmės Jis tikrai gali atsakyti, ir taip pat ir mes pradėdami slysti į tą tuštumą. Ir mes galime pasakyti: "Mes irgi iš pradžių tikėjome, bet praėjo jau daug metų nuo tada, kai Jį susitikome"; ir šis cinizmas gali imti skintis sau kelią į kiekvieną, kartais mums beveik gėda tai pripažinti. Tačiau Jis ir toliau artinasi prie mūsų kaip prieš du tūkstančius metų prie tų mokinių iš Emauso.

Kaip man rašo viena iš jūsų, kuri, pakvietusi kitą asmenį pietų į savo namus, priblokšta to, kas vyksta, jam rašo: "Mielas, labai tau dėkoju už šiandienos pietus. Aš buvau labai susijaudinusi nuo pradžios iki galo ir truputį gėdijausi, nes negalėjau nustoti verkusi. Dėkui Dievui, tai buvo ašaros, kurios liejosi tik iš nuostabos prieš Jį, iš Jo akivaizdumo tavo asmenyje, ir kadangi šiom dienom vis savęs

klausinėjau, kaip galiu atsiduoti Jam, paprastai jį atpažinti tiek, kad galėčiau jam pasiduoti, tai šiandien galiu pasakyti, ne kad jį supratau, bet kad pajautau jį žiūrėdama į tave. Ir už tai galiu tau būti tik dėkinga".

Toks pat kaip prieš du tūkstančius metų, darydamas iššūkį bet kokiam skepticizmui, bet kokiam cinizmui.

Šis mūsų susibūrimas yra tam, kad leistume Kristui mus ištraukti iš tos tuštumos, kurioje kiekvienas esame, nes yra Vienas, daug galingesnis už tą tuštumą.

Mes susitikome krikščioniškumą vieno žmogaus, apie kurį Popiežius yra pasakęs: "pamilęs žmogų, nes pamilęs Kristų". Mes susitikome tokį krikščioniškumą, tokią krikščionišką patirtį, kuri mums leidžia nieko nepamiršti, daro mums iššūkį, drąsina mus žiūrėti savajam "aš", kuris esame kiekvienas iš mūsų, į akis nieko necenzūruojant, tai toks krikščioniškumas, kuris nebijo širdies, nebijo žiūrėti tiesiai į savo paties poreikius jų nesumažinant, kuris nebijo mūsų paklausti: "Ko trokšti?".

Žiūrėk, žvelk į savo širdį iki pat to, ko neįstengi pripažinti pačiam sau, nes manai tai esant neįmanomą. Žvelk tiesiai į visa tai, ir, nors ir visi turime tą žaizdą, kuri mus verčia abejoti mūsų širdies išsipildymu, tokią žaizdą, kuri kartais mus verčia pasakyti "tokštame pernelyg daug: reikia pasitenkinti mažesniu", tai vis dėlto mummyse visiškai nenugali tas nihilizmas, jis neįstengia nugalėti - to akivaizdžiausias įrodymas yra tai, kad esame čia.

O kodėl esame čia? Kodėl kiekvienas iš mūsų yra čia? Kodėl padėjome tiek pastangų, kad čia atvyktume? Todėl, kad niekas negalėjo išdildyti to mūsų širdies laukimo, kurį mummyse sužadino susitikimas su Kristumi.

Buvimas čia, draugai, - tai šio laukimo pergalė, ir tai yra pirmasis nihilizmo pralaimėjimas. Todėl didžiausias, adekvačiausias šiam laukimui, labiausiai atitinkantis šį širdies lūkestį gestas - tai prašyti, išdrįsti, troškinti viso to, ko trokšta mūsų širdis, kas išreiškiama prašymu.

Kas mums gali suteikti pasitikėjimo prašyti tokiu būdu? Kaip ir mokinių iš Emauso atveju tai Jo esatis mūsų tarpe mus verčia prašyti, kaip ir jie: "Pasilik su mumis, Viešpatie, šį vakarą". Prašykime visa savo širdies jėga: "Pasilik su mumis, Viešpatie, šį vakarą", kad išpildytume mūsų širdies lūkestį. Nes mums, kaip mokiniams iš Emauso, reikia kažko? To, kas įvyktų dabar. Tai yra šių metų mūsų rekolekcijų tema: "Gyvename iš meilės kažkam, kas vyksta dabar".

Negyvename iš to, ką jau turime. Ir jie, mokiniai iš Emauso, galėjo pripažinti, jog Jėzus buvo savo darbais ir žodžiais galingas pranašas, tačiau to neužteko, to neužteko norint gižti namo, norint nutraukti tą pasimetusį ir suglumusį grįžimą namo. Jiems reikėjo Jo esaties dabar, nes "Yra gyvenama tik iš meilės kažkam, kas vyksta dabar".

Prašykime, draugai, remkime vienas kitą šiom dienom šiame prašyme, kad vyktų dabar. "*Fac ut ardeat cor meum*", kad degtų mūsų širdis, Kristau, "*Fac ut ardeat cor meum, in amando Christum deum*", uždek mūsų širdis taip, kad galėtume Tave mylėti kaskart labiau, Kristau. Nes tik nuolatinis to nubudimas, nuolatinis mūsų "aš" nubudimas įgalina mus mylėti Kristų kaskart vis labiau.

Mes dalyvaujame ne kokiam nors rituale, bet geste. Mūsų rekolekcijos yra gestas, per kurį Kristus priartėja prie mūsų savo mirtinoje ligoje nykstančio žmogiškumo. Kristus priartėja prie mūsų šiame geste: viskas yra patikėta mūsų laisvei, mūsų paprastam prisišliejimui. Todėl mes visi kuriame, prisidedame prie šio gesto kūrimo savo laisve. Tai paprasta, užtenka leisti įtraukiamam Jo esaties mūsų tarpe, to, kaip esame vedami šiame geste.

Dalyvavimas geste kartais reikalauja daug pastangų pradedant pervažiavimais ir baigiant persikėlimo nepatogumais - kiekvienas iš jūsų tai žino. Paaukokime šias pastangas už mūsų rekolekcijų sėkmingumą, kad nei vienas iš čia neišvažiuotų grįždamas į tuštumą, kurioje būdamas atvažiavo, kad kiekvienas iš mūsų galėtų pamatyti Kristaus pergalę dabar. Pastangas kaip šauksmą, kaip prašymą, kaip prašymą išsakytą šių vargšų, kokie esame.

Tyla, kurios prašome laikytis dalyvaujant geste, pereinant iš vienos vietos į kitą, važiuojant iš viešbučio į mugės patalpas, įeinant į salę ir išeinant iš jos, yra tam, kad duotume erdvės Jo esčiai įrodyti Jo pergalę.

Krikščionybė yra lengva, užtenka pasiduoti, pasiduoti šiai traukai, kuri mus čia atvedė.

Esu tikras, jog Švenčiausioji Mergelė ir don Giussani palaikys mus šiame geste, šiose pastangose, kad galėtume dalyvauti, kaip jie, galingoje Kristaus pergalėje čia ir dabar.

Šeštadienio rytas PIRMOJI PASKAITA - DON JULIÁN CARRÓN

Ką brangiausio turime? Tai, ką brangiausio turime savo gyvenime, yra pats Kristus, nes Jame įsikūnijusi visa dieviškumo pilnatvė. Ir man atrodo, jog neklystu interpretuodamas mūsų visų čia šiandien esančių troškimą, kad tas didžiausias mūsų troškimas yra tas, kad Kristus kaskart taptų vis brangesnis: dalyvaujantiems pirmą kartą todėl, kad nujaučia Kristaus grožį, o senesniesiems nariams todėl, kad kiekvieną kartą vis labiau išsipildo susitikimo pažadas.

Bet kaip gi gali sustiprėti ta meilė Kristui? Tiktai per kiekvieno iš mūsų žmogiškumo sustiprėjimo patirtį, per truputį daugiau žmogiškumo, gyvenimo pilnatvės, kiekvienos akimirkos išgyvenimo intensyvumo patirtį.

Tai visada buvo don Giussani rūpestis - tikėjimo racionalumas. Jis sakydavo: "Mūsų metodas turi tikslą - parodyti tikėjimo sąryšį su gyvenimo poreikiu. Nes esu giliai įsitikinęs, jog tikėjimas, kurio negalima užtikti bei atrasti dabartinėje patirtyje, šios patvirtintas, reikalingas atsakyti į tos patirties poreikius, negalės atsilaikyti pasaulyje, kuriame viskas tvirtino ir tvirtina priešingą dalyką.

Atskleisti tikėjimo sąryšį su gyvenimo poreikiu - tai reiškia, jog tikėjimas atitinka esminius ir pirminius kiekvieno žmogaus širdies poreikius, esminius poreikius, kuriais remdamasis - norėdamas to ar ne, tai žinodamas ar ne - žmogus vertina viską, iš esmės vertina viską.

Charizma, kurią sutikome, - tai jums kalbėjau Brolijai parašytame laiške - mus žavės vis labiau tik tada, jeigu taps patirtimi mūsų kasdieniame gyvenime, tuo "daugiau žmogiškumo", ta Kristaus atitikimo širdies poreikius akivaizdybe, nes tokia buvo mūsų tikėjimo pradžia. Kaip mums priminė Popiežius savo enciklikoje *Deus charitas est*: "Buvimo krikščionių pradžioje yra ne koks nors etinis sprendimas ar kokia nors didi idėja, bet susitikimas su įvykiu, su asmeniu, kuris gyvenimui suteikia naujų horizontų, o su tuo ir galutinę kryptį".

Susitikimas, t.y. kiekvieno iš mūsų "aš" priblokštas Kristaus esaties. Kodėl priblokštas? Todėl, kad atitinka širdies poreikius, t.y. įgyvendina tuos poreikius juos išpildydamas. Dėl to nuo pat pradžių krikščionybės testas ir buvo šis "aš" auginimas, šis "daugiau už mūsų "aš".

Susitikime, draugai, atsiskleidžia kiekvieno kelio žingsnio metodas. Ką reiškia "aš" auginimas, "aš" įvykis? Tai širdies prabudimas, proto atsivėrimas, laisvės iššūkis ir jos išsipildymas, didesnis gebėjimas mylėti, didesnis gebėjimas būti tikrovėje su visu savimi.

Todėl susitikimas su Kristumi nepanaikina religinio jausmo, jį dargi pažadina. Don Giussani sakė: tai šio Kristaus įvykio suvokimas sužadina ir sustiprina pirmą pradės akivaizdybes, kurios sudaro religinį jausmą. T.y. suteikia "aš" didesnę gebėjimą būti tikrovėje, viską intensyviai išgyventi. Todėl išsigąstame, kai pamatome, jog "nesame" tikrovėje.

Vienas mūsų draugas papasakojo: "Vakar vakare buvau aplankyti visų iš Kometos asociacijos (vaikų namai) Komo mieste. Tai buvo tarsi koks žaibas, nes atsidūriau priešais tokią realybę, kuri, tokia, kokia buvo, kreipėsi į mane. Nebuvo svarbu tai, kaip aš ten vakar vakare nuvykau, perpildytas dalykų, kuriuos turėjau padaryti ateinančiomis dienomis, apimtas nuovargio, rūpesčių: tai mane pribloškė. Tai buvo susidūrimas su kažkuo be galo stebinančiu, ko aš neįsivaizdavau iš to, ką man buvo pasakoję kiti. Tuo metu, kai ten vakarieniavau, paklausiau savęs: bet kur gi aš esu? Kur gi aš esu, kai dirbu, kai grįžtu namo? Kur esu palyginus su tais, kurie išgyvena visišką, absoliutų buvimą Kristaus akivaizdoje, su tais vaikais, kurie vieną dieną atvažiuoja, o kitą yra iš ten paimami, su tokiu sugebėjimu būti dėmesingais, kurio aš neturiu savo vaikų, kuriuos "paleidau į pasaulį" kartu su savo žmona, atžvilgiu? Ir pasijutau sužeistas to dalyko, kurį pamačiau, ir dėkingas".

"Bet kurgi aš esu?". Kur yra mano "aš", kai dirbu, kai atsikeliu rytais, kai esu įsipainiojęs kasdieniuose įvykiuose? Ar aš esu tame, ką darau? Tai yra autentiškas to nihilizmo, kuris apima ir mus, veidas: tai matosi iš to, kad nesame tame, ką darome. Todėl šis faktas yra iššūkis mūsų tikėjimui: Kristus ir toliau mus domins, jeigu įstengs atliepti mūsų "aš" poreikiui, esančiam poreikiui išgyventi darbą, santykius su vaikais, tuos rūpesčius, kurių turime. O skiriamoji aplinkybė yra dabartis. Jeigu neišgyvename dabarties, jeigu Kristus neatliepia dabartyje - visi tai žinome - ima kilti abejonių dėl Kristaus gebėjimo atliepti konkretų poreikį. Tiesa, jog mes patyrėme susitikimą, tačiau negalime gyventi iš to, ką jau turime.

Pirmasis punktas: "aš" dabartyje.

Dramatišką situaciją, kurioje dažnai atsiduriame, genialiai apibūdino vienas iš Graham'o Green'o romano "Vienos istorijos pabaiga" veikėjų. Jis sako: "Man dabartis niekada nėra dabar". Baisu! "Man dabartis niekada nėra dabar".

Tai yra šiuolaikinio pasaulio bruožas, kaip mums sako Péguy: "Šiuolaikinis pasaulis visiškai, begaliniai atsikrato dabarties. Virš begalinio sustingimo barjero, virš begalinio kliūčių barjero, šiuolaikinis pasaulis visiškai, begaliniai atsikrato dabarties".

Modernumui, prasidėjusiam troškimu atgauti tikrovę, nuo visos tikrovės iki "aš", iki visiško žmogaus autonomiškumo tvirtinimo, dabar viskas byra iš rankų.

Taip tikrai liūdinančiai tai paaiškina Paskalis: "Niekada nesilaikome dabarties laiko: paankstiname ateitį tarytum ji pernelyg lėtai ateitų, tarsi norėdami pagreitinti jos tėkmę, arba tvirtiname praeitį tarsi norėdami ją sustabdyti, tarsi ji būtų pernelyg greitai, esame tiek neprotingi, kad klaidžiojame laikuose, kurie nėra mūsų, ir nė truputėlio negalvojame apie tą vienintelį, kuris mums priklauso, esame tiek tušti, jog galvojame apie tuos, kurie jau yra niekas, ir bėgame nesusimąstydami nuo to, kuris yra. Faktas tas, jog paprastai dabartis mus žeidžia, mes ją slepiame nuo savo akių, nes ji mus kankina, o jeigu mums suteikia džiaugsmo, tai graužiamės matydami ją prabėgant. Tegu kiekvienas patyrinėja savo mintis ir pamatys jas visiškai atgręžtas į praeitį arba ateitį. Mes niekada negalvojame apie dabartį, o jeigu apie ją ir galvojame, tai darome tai vien dėl to, kad paimtume iš jos aiškumo norėdami disponuoti ateitimi. Tokiu būdu mes niekada negyvename, bet tik tikimės gyvenantys, o nusiteikę būti laimingi neišvengiamai tokiais niekada nebūname". Tada pasitenkiname, ir tokiu būdu gyvenimas tampa daug sunkesnis.

Už šį konformizmą mes mokame kasdienybėje, kaip sako Pavese: "Žmogaus gyvenimas vyksta ten žemai, tarp namų, laukuose, priešais ugnį ar lovoje, ir kiekviena išauštanti diena tave pastato prieš tą patį sunkumą, prieš tuos pačius trūkumus [juk galiausiai tai įkyru, ar matote?]. Yra tokia audra, kuri atnaujina laukus: neatima drąsos nei mirtis, nei dideli skausmai, bet tik nesibaigiantis vargas, pastangos būti gyviems valanda iš valandos. Žinia apie kitų blogį, apie niekingą, įkyrų kaip vasarą musės blogį: tai yra kojas pakertantis gyvenimas". Ar matote? Gyvenimas valanda iš valandos, kuris pakerta kojas.

O veinintelis būdas pabėgti nuo dabarties, kurį intuityviai nutuokiame, - tai pabėgti nuo "aš". Kaip rašo Ibsenas: "O skaisčioji saule, siuntei savo spindulius į tuščią kambarį: to būsto šeimininkas visada būdavo išėjęs". Mes esame tas visada išėjęs būsto šeimininkas, ir tik veriantis skausmas ar nežmoniška baimė mus akimirksniai sugrąžina vidun.

Bet kas gi atsiskleidžia tame, jog aš nesu tikrovėje, jog save vargiai pakenčiu ir turiu bėgti iš savo būsto? Kodėl tai mums nutinka po susitikimo, ne prieš jį, bet po jo? Ką tai byloja apie tai, kas mums yra Kristus? Jeigu manęs nėra, tai kas yra Kristaus esatis? Apie ką kalbame, kai kalbame apie Kristų? Kokią patirtį įgyjame apie tą Esatį? Ar tai tik svajonės?

Jeigu Kristus manęs neįgalina būti su visu mano "aš", jeigu manęs nepagauna ir neįgalina manęs būti tame, ką aš darau, tai ką tada reiškia Kristus? Vien vardas, neįstengiantis patraukti mano "aš". Noromis ar nenoromis, draugai, laikui bėgant jis mūsų nebedomins, nebebus kaskart brangiausias dalykas. Todėl svarbiausia yra tai, kaip Kristus galėtų tapti vis tikresnis, ne vien vardas, bet tikras, taip, kad "aš" įgalintų būti tikrovėje.

Don Giussani mums sako, jog norint suprasti Jėzų, reikia žmogiškumo, žmogiško atitikimo Jį galimybės. Arba kaip sako "Krikščionybės iššūkio ištakose": "Svarstant krikščionybės temą, nėra nieko svarbiau už klausimą apie tikrą žmogaus padėtį. Nebūtų įmanoma kaip reikiant suvokti, ką reiškia Jėzus Kristus, prieš tai gerai neperpratus dinamizmo, kuris žmogų daro žmogumi, pobūdžio. Nes iš tiesų Kristus - sako jis - yra lyg atsakymas į tai, kas esu "aš", ir tik atidi, jautri bei išlavinta mano sąmonė galės mane atverti ir parengti Kristų atpažinti, Juo žavėtis, Jam dėkoti, Juo gyventi". Ir užbaigia sakydamas: "Jei tokios jautrios ir išlavintos mano sąmonės nebus, ir Jėzaus Kristaus vardas tereikš paprastą vardą", o paprastas vardas mūsų neįgalina būti dabartyje, mūsų nepagauna.

Aš galiu atpažinti, kas yra Kristus, jeigu įsisąmoninu savo "aš". Mes paprastai esame linkę būti dialektiški: jeigu kalbame apie širdį, apie "aš", tai atrodo, jog paliekame Kristų išorėje, o jei kalbame apie Kristų, tai išskiriame širdį.

Charizmos jėga, tai, kaip mes sutikome krikščionybę, kaip išmokome krikščionybės, glūdi "aš" ir Kristaus susišaukime vienas su kitu, kalbėjime visados apie vieną minint ir kitą. Don Giussani žavesys būtent ir buvo šis: mes girdėjome jį kalbant apie "aš" taip, kaip buvo galima kalbėti tik todėl, kad buvo

Kristus, jis kalbėjo apie "aš" taip, kaip nebūtų buvę įmanoma, jeigu tas "aš" nebūtų buvęs paveiktas Kristaus, tai buvo kalbėjimas apie Kristų su visu žmogišku savo "aš" intensyvumu. Visai kas kita nei dualizmas, kas kita nei vien vardas!

Todėl prieš daugelį metų don Giussani sakė: "Šiuo istoriniu momentu, kai mus slegia sunki pasikeitimo bei pavyzdžio atsakomybės našta, reikia, kad būtų labai tvirtas krikščioniškasis subjektas". Ir dar: "Krikščioniškasis subjektas yra tvirtas tada, kai žmogus yra tvirtas žmogiška prasme, t.y., kai jis tvirtina savo širdį bet kokio dalyko atžvilgiu, [antra] pripažindamas Kristų, be kurio savo paties širdies tvirtinimas subyrėtų".

Širdis ir Kristus. Vienintelė galimybė, kad Kristus netaptų vien vardas, - tai tas buvimas žmogaus širdyje kaip atsakymas; vienintelė galimybė, kad širdis nesubyrėtų, - tai Kristus.

Antrasis punktas. Todėl širdis.

Visi prisimename, kaip prasideda "Žmogaus veido beieškant": "Didžiausia mūsų žmogiškosios kelionės kliūtis - tai "aš" nepaisymas. Tokio nepaisymo priešingybė, t.y. domėjimasis savo "aš", yra pirmasis tikrai žmogiškos kelionės žingsnis. Atrodytų akivaizdu, jog tokį domėjimąsi turime, bet yra visiškai ne taip. Užtenka pažiūrėti, kokios didelės tuštumos [t.y. nebuvimo savyje pačiuose] spragos atsiveria kasdieniame mūsų sąmonės raizginyje ir koks yra atminties pasimetimas".

Bet šis "aš" nepaisymas - jis visada primygtinai tai pabrėžia - yra susijęs su tikėjimu. Priežastis, dėl kurios žmonės nebetiki arba tiki netikėdami (t.y. susiaurina tikėjimą iki formalaus, ritualinio dalyvavimo, vien iki gestų arba moralizmo) yra ta, kad jie neišgyvena savojo žmogiškumo, nėra įsipareigoję savuoju žmogiškumu.

Ką reiškia įsipareigoti savuoju žmogiškumu? Įsipareigoti savo "aš" tokiu, koks jis yra, koks man buvo duotas.

"Aš" - tai įvykis tokios širdies, t.y. tokios tikrovės, kurios troškimus ir poreikius gali visada apibūdinti, bet kurie siejasi, remiasi esminiu troškimu, esminiu poreikiu, kurio negali įgyvendinti, nes kuo labiau į jį gilieniesi, tuo tas troškimas didėja.

Žmogiškasis "aš" - tai įvykis, kurio būdingas bruožas yra tai, ką Biblija vadina širdimi, tai nesibaigiantis laimės ir išsipildymo troškimas. Įsipareigoti savuoju žmogiškumu - tai reiškia rimtai priimti šią širdį, šį nesibaigiantį laimės ir išsipildymo troškimą. Tai visai kas kita nei širdies susiaurinimas iki jausmo! Mus sudaro būtent šis nesibaigiantis troškimas, ši struktūrinė disproporcija.

Kodėl reikia įsipareigoti šia širdimi? Todėl, kad ši širdis - taip mums sako jis - yra pamatinis kriterijus, kuriuo remiantis vertiname dalykus, tai galutinis kriterijus norint atrasti žmogaus tiesą žmogui, identifikuoti tai, kas tikra.

Šis kriterijus - širdis -, su kuria mes esame įtraukti į universalų palyginimą su viskuo, turi dvi ypatybes.

Tai objektyvus kriterijus. Štai skaitau: "Pamatinis kriterijus, - taip sakoma pirmajame "Religinio jausmo" skyriuje - pagal kurį vertiname dalykus, yra objektyvus kriterijus, kuriuo remdamasi prigimtis įtraukia žmogų į universalų palyginimą, apdovanodama jį tuo pirmąjį reikmių branduoliu, ta pirmine patirtimi, t.y. širdimi". Mes visada įtariame, jog širdis yra subjektyvi. Ne, širdis yra šis objektyvus kriterijus, ir don Giussani genialumas buvo tas, kad jis tai pripažino. Kodėl ji yra objektyvi? Nes ji yra mums duota kartu su mūsų prigimtimi; ta disproporcija, kurią mes aptinkame savo viduje, tą nesibaigiantį laimės ir išsipildymo troškimą suteikiame sau ne mes patys, mes juo negalime manipuliuoti, mes jau jį randame savyje, patinka mums tai ar ne: jis yra objektyvus, jis duotas. Don Giussani genialumas glūdi pripažinime šio objektyvaus kriterijaus subjekto viduje, kuriuo tačiau tuo pačiu metu subjektas negali manipuliuoti. Tvirtinti subjektą, bet subjekto viduje tvirtinti ir duotą, objektyvų kriterijų - tai yra tikras, nuostabus don Giussani šiuolaikiškumas.

Antra ypatybė kaip duotybė: tas kriterijus yra neklystantis. Taip, išgirdote gerai, kaip kriterijus neklystantis. Kaip kriterijus - sako jis knygoje "Ar galima (iš tiesų?!) gyventi taip?" - yra neklystantys tie pirmąjį poreikiai. Iš tiesų šis kriterijus yra objektyvus ir neklystantis, jis nuolatos atskleidžia tų idėjų, kurias mes susikuriame apie širdį, klaidingumą, nes kuo labiau mes įsipareigojame tikrovei, kad ir kokia būtų ta idėja, kurią mes susikuriame, tai patirtis atskleidžia tų idėjų klaidingumą.

Duosiu pavyzdį. Pažįstu du sužadėtinius, kurie ketina tuoktis. Jie pradeda ruoštis, pasikalba su viena drauge, o ta draugė jiems meta iššūkį, ypač vaikiniui: "Gerai pažiūrėkite, ar iš tikrųjų tikrai atitinkate vienas kitą, žiūrėkite, ar kitas atitinka tave". Vaikinas iš to pirmojo pokalbio išsineša baisiai

perpykęs, jis sako: "Kaip drįsti? Jau metų metai laukiau, kad galėčiau turėti šią merginą, jau daug metų: su ja susipažinau mokykloje, paskui kiekvienas nuėjome savo keliu. O dabar, kai mes vėl vienas kitą suradome, tu mums užduodi tokį klausimą. Gal išprotėjai?". Nesibaimindama per kitą susitikimą draugė pasižūri jam į akis ir vėl jį paklausia: "Bet ar atitinka tave ar ne? Ar gali išpildyti tą nesibaigiantį tavo širdies troškimą?". "Ne", atsako vaikinai. Žmogus gali pykti kiek tik nori, bet kai jis patikrina tai savo patirtimi, tada supranta, jog yra kriterijus, kuriuo negalima manipuliuoti ir kuris įgalina jį suprasti, kad jo neatitinka.

Arba kaip man rašo kitas asmuo: "Ilgai troškimus painiojau su svajonėmis. Iš pradžių aiškiai suvokiau, jog Kristus buvo atsakas į mano širdies troškimą, bet paskui, bėgant laikui, pasakiau sau: šiam jis negali atliepti. Ir taip užtildžiau savo troškimus. Šiais metais, klausydamasis kvietimo širdyje, supratau, jog savo širdies troškimą painiojau su svajonėmis, ir dabar matau, kad tai, ką sakome, pažadino mano širdį ir atskleidė jos tikrąją laukimo prigimtį". T.y. mes pamatome tą objektyvią ir neklystančią širdies prigimtį tada, kai iš tiesų įsipareigojame tikrovėje tuo, ką jaučiame, o ne tada, kai apie tai galvojame neįtraukdami patirties. Būtent patirtyje širdis atsiskleidžia su tuo objektyvumu ir tuo neklystamumu, kurie mus įgalina ištaisyti bet kokią klaidą.

Paprastai susipainiojame tame, kad širdį kaip kriterijų (tai, apie ką dabar kalbu), kuris yra neklystantis (ši struktūrinė disproporcija yra neklystanti, jos aš sau nesuteikiu, jos sau nedaviau) supainiojame su kriterijumi kaip vertinimu, kurį dažnai galiu pritaikyti blogai, kaip kad - pateikus tokį įprastą pavyzdį - tam tikra matematinė formulė tam tikriems problemų tipams yra teisinga, bet aš ją galiu pritaikyti blogai. Tačiau faktas, kad aš blogai pritaikau tą formulę, nereiškia, kad formulė yra klaidinga arba kad aš turiu suabejoti ta formule: aš turiu ją išmokti panaudoti. Kriterijus yra objektyvus ir neklystantis, tačiau tik kaip kriterijus, o kaip pritaikymas, vertinimas yra klystantis, aš jį galiu blogai pritaikyti. Pritaikymo klaidos negali leisti suabejoti formulės tikrumu. Todėl, kadangi tai yra lemiamas dalykas - taip mums sako don Giussani - norint atpažinti Kristų, tai pirmasis dalykas yra tas, kad mes turime šį prisirišimą prie savo širdies, prie savo "aš", šį švelnumą mūsų pačių atžvilgiu. Būtent mano paties, t.y. mano širdies, atidi, jautri ir išlavinta sąmonė mane gali įgalinti žavėtis ir atpažinti Kristų. Todėl būtent šis švelnumas savo paties atžvilgiu man gali padėti atpažinti Kristų.

Žmogus - sako jis - turi tarti "aš" su trupučiu meilės To, kuris jį sukūrė, nes jeigu žmogus yra sutvertas pagal Dievo paveikslą, tai nėra nieko kito, kas jį labiau padarytų Dievo sekėju, kaip tik meilė sau. Ir ta meilė sau nėra meilė abstrakčiam sau, tai būtent tas konkretus "aš", toks, koks buvau sutvertas. Nes ši širdis yra pagrindinė priemonė žmogiškajam keliui. Dėl to don Giussani neatsitiktinai ją mini žmogiškosios kelionės pradžioje (pirmasis "Religinio jausmo" skyrius). Širdies kaip viso ko vertinimo kriterijaus, kurio dėka mes nieko neteisiamo, nenaudojimas mus įveda į visišką painiavą, kurioje dažnai esame. Kaip sako Anna Arendt: "Nevertinant visi faktai gali būti pakeičiami, o visos melagystės paverčiamos tiesa. Tikrovė tapo nuolatos besikeičiančių įvykių aglomeratu, kuriame vienas dalykas šiandien gali būti tikras, o rytoj - netikras. Tai, su kuo susiduriame, yra ne tiek doktriniškas mokymas, kiek nesugebėjimas ar nepasiruošimas skirti faktus ir nuomones".

Nenaudojant širdies, visko nelyginant su širdimi, įvyksta tas "aš" susilpnėjimas, tas "aš" asmenybės panaikinimas, kuris kaskart mus daro vis silpnesnius ir vis labiau susipainiojusius viso ko atžvilgiu; gyvenimas, kuris mums yra duotas šiam aistringam nepaprastam dalykui, t.y. kaskart labiau pažinti visa ko reikšmę, vertinant viską širdies poreikiais, jeigu žmogus jų nepanaudoja kaskart vis labiau, tai asmenybė kaskart vis labiau susipainioja.

"Mes išgyvename - kaip sako Finkielkraut - potraukių (*feelings*) momentą: nebeegzistuoja nei tiesa, nei melas, nei stereotipas, nei išradimai, nei grožis, nei bjaurumas, o tik begalinė skirtingų ir vienodų malonumų paletė".

Priešingai tiems, kurie įpratę naudoti širdį kaip vertinimo kriterijų, ima vertinti viską. Kaip mums genialiai rašo Guardini: "Visa tai, kas yra užbaigta, turi trūkumų, o trūkumas yra nusivylimas širdžiai, kuri geidžia absoliuto. Nusivylimas didėja, tampa didelės tuštumos jausmu, nėra nieko, dėl ko būtų verta egzistuoti, nėra nieko, kas būtų vertas to, kad mes juo užsiimtume". Mes jaučiame ypatingai skausmingą nepasitenkinimą tuo, kas yra užbaigta, ir todėl sustojame, išsigąstame to, tačiau tai yra tik pirmas žingsnis. Guardini tęsia: "Būtent liūdnas žmogus turi gilesnį ryšį su egzistencijos pilnatve. Begalybė liudija save užsidariusioje širdyje. Liūdesys - tai išraiška to, kad mes esame ribotos būtybės, bet gyvename šalia Absoliuto, gyvename Dievo kaimynystėje, esame pašaukti Dievo, išrinkti jį priimti į savo

gyvenimą. Liūdesys - tai amžinybės gimimo žmoguje kaina, liūdesys - tai žmogaus, kuris jaučia begalybės artumą, nerimastingumas".

Ir Kafka pripažino širdies kriterijų: tam tikrą "svorio centrą", kaip jis tai vadino. "Ir aš - sako jis - kaip bet kas kitas savyje nuo pat gimimo turiu svorio centrą, kurio neįstengė pašalinti net ir pats beprotiškiausias auklėjimas. Aš dar jį turiu, tą svorio centrą, tačiau kažkoku būdu nebėra su juo susijusio kūno". Nors ir nėra susijusio kūno, svorio centras vis tiek yra; suprantu, kad nebėra susijusio kūno būtent todėl, kad yra svorio centras.

Tačiau ir Kafka, kuris sako, jog šiame svorio centre nėra su juo susijusio kūno, jo trokšta. Tai baisu! Negalime būti netroškę. Jis pats "Zurau Aforizmuose" sako: "Šis gyvenimas mums atrodo nepakeliamas, o kitas nepasiekiamas. Nebesigėdijama norėti mirti, yra prašoma būti perkeltais iš šios senos celės, kurios nekenčiame, į naują, kurios dar turime išmokti nekęsti". Įprastas mechanizmas: pakeisti aplinkybę (iš vienos celės į kitą). Tačiau ir Kafka, kaip ir mes visi, tikisi, kad to persikėlimo metu Viešpats atsitiktinai praeis koridoriumi, pažiūrės kaliniui į veidą ir pasakys: "Šito daugiau nebekalinkite. Jis dabar eis su manimi". Jam patiktų, kad būtų susijęs kūnas: kažkas, kas priartėja pereinant iš vienos celės į kitą. Su šiuo svorio centru susijęs kūnas yra.

Jono ir Andriejaus širdis tą dieną susidūrė su esatimi, kuri netikėtai ir akivaizdžiai atitiko tiesos, grožio, teisingumo troškimą, kuris sudarė jų paprastą ir neišpuikusį žmogiškumą. Nuo tada, nors jį ir išduodami ar blogai suprasdami tūkstančius kartų, jie jo daugiau nebepaliko tapdami Jo.

Yra toks su tuo svorio centru susijęs kūnas, kuris sudaro širdį, jis yra. Kodėl yra? Todėl, kad "jie visam laikui tapo Jo".

Trečiasis punktas: Kristus. Širdis, Kristus. Kaip jie atpažino tą su jų svorio centru susijusį kūną? Galime tik atpažinti - prieš keletą metų sakė Kardinolas Ratzingeris - tai, ką atitinkame. Mes galime atpažinti tai, kas atitinka mūsų širdį, galutinį vertinimo kriterijų, tada, jeigu yra kažkas, ką sutinkame gyvenime, kas pavergia visą mūsų širdį, ir mes tampame Jo.

Tai yra įvykis. Tiesa - kaip sako Werfel - glūdi tik tokio įvykio, tokio atsitikimo galioje, vienintelio gebančio padaryti mus visiškai esančius pačiuose savyje. Tai yra tiesa: tam tikras įvykis. Kaip sako Levinas, gėris užkariavo subjektą anksčiau, nei subjektas turėjo laiko, t.y. reikalingos distancijos, pasirinkimui. Nėra pilnesnio pavergimo kaip šis virpulyš, kurį netikėtai sukelia gėris. Tai išrinkimas, žinoma. Levinas baigia: toks gėris, kuris užvaldo subjektą, kaip Kristaus esatis, užvaldė ir Jono bei Andriejaus širdis.

Tai yra "aš" ir Kristaus susijungimas. Vienoje pusėje širdis, kuri neleidžia suklupti ties bet koku krikščionybės susiaurinimu (ar būtų tai tam tikra etika, mokymas ar organizacija). Kodėl? Todėl, kad neužvaldo mūsų "aš". Kitoje pusėje Kristus, kuris negali būti susiaurintas iki jokio mokymo ar moralizmo, nes jie mūsų neįgalina būti tikrovėje, nepavergia mūsų širdies.

Būti pagautais, tapti Jo - tai yra nuolatinis patikrinimas to, ar Kristus yra esantis ar ne. Nes mes pažinome Kristų taip, kaip jį pažino Jonas ir Andriejus: to įvykusio atitikimo dėka. Kai tai neįvyksta, mes nekalbame apie Kristų, mes tik kalbame apie tam tikrą dalyką. Tai, kad mes atpažįstame Kristų, matosi iš "aš" sugebėjimo būti pagautam, visiškai esančiam tikrovėje dabar, o tai reikalauja kūniškos, istorinės esaties. Kaip pasakė šv. Bernardas: "Širdies meilė tam tikra prasme yra kūniška, žmogaus širdį stebina visų pirma Kristaus kūno ir to, kas Kristaus kūne veikė ir nurodinėjo, atžvilgiu. Tai, manau, buvo pagrindinė priežastis, dėl kurios nematomas Dievas panorėjo tapti matomu kūne ir gyventi kaip žmogus su žmonėmis: t.y. tam, kad iš pat pradžių link gydančios savo kūno meilės nukreiptų meilę tų, kurie mokėjo mylėti tik kūniškai, ir tam, kad tokiu būdu pamažu juos vestų į dvasinę meilę".

Būtent tai mums priminė Popiežius savo enciklikoje: tikroji Naujojo Testamento naujovė glūdi ne naujose idėjose, bet pačioje Kristaus figūroje, kuri suteikia kūną ir kraują idėjoms, tai neregėtas realizmas, ir tokiu būdu mus traukia, mus patraukia prie savęs, kaip patraukė Joną ir Andriejų. Jis visada yra tas, kuris dovanoja ir mus traukia aukštyn link savęs - sako Popiežius - ir tokiu būdu tampame Jo. Mes įsikūnijusį *logos* priimame ne vien statiškai, bet esame įtraukiami į tą Jo dovanojimo dinamiką, patraukiami jos.

Pagauti. Nuostabiame kalėdiniame priede "Pagina Uno" don Giussani mums kalbėjo: jaustis pagautais tos meilės, kuri mus pagavo, To, kuris mus pagavo, jaustis pagautais šios Esaties, jaustis pagautais to, kas mums nutiko, esatis to, kas nutiko. Tai yra milijonus kartų stipresnis, intensyvesnis, skvarbesnis švelnumas už tą, kai vyras apkabina savo moterį, kai brolis apkabina brolių.

Tas, kuris mums įvyko, kuris mus pagavo taip galingai, kad pavergtų visą mūsų širdį. Jeigu žmogus nesijaučia taip pagautas, tada tas sutapimas yra neįmanomas: lieka atstumas tarp dabarties ir "aš". Ir jeigu mūsų nepagauna, tai kas tada yra Kristus; apie ką kalbame, kai kalbame apie Kristų? Jis mums atrodo abstrakcija. Tačiau don Giussani mums sako: tai, kas mums atrodo abstrakcija, yra ne Kristus, nes Kristus yra toks galingas, toks realus, toks kerintis, kad yra galingesnis už apkabinimą, tūkstantį kartų yra galingesnis už vyro savo žmonos apkabinimą.

"Aš" su visu pagautos širdies poreikiu, visas pagautas Kristaus esaties. Šie dalykai suvokiami ne protaujant, bet žiūrint į patirtį. Žmogus supranta, jog jis visas yra esantis, kai žiūri į patirtį. Taip, kaip kai žmogus yra įsimylėjęs, jis visas sutrikęs, įsitempęs priešais mylimą žmogų, o paskui pamato, būtent žiūrėdamas į tą patirtį jis pamato, kad visas buvo ten, esantis, su visu savo "aš". Todėl į šią patirtį reikia žiūrėti to identiškumo tarp tavęs ir manęs, tavęs su manimi sąmoningo suvokimo ribose - taip sakė don Giussani -, o dar geriau, to įvykio, kuris įsikūrė manyje, to "Tu", kuris esi aš, sąmoningo suvokimo ribose. O aš kur esu? Aš esu ten, kur yra toks "Tu", kur yra toks realus Kristus "Tu", kad galėtų paimti iš manęs visą mano "aš".

Tai yra ne vien susitikimo, bet ir kiekvieno kelio žingsnio metodas. Todėl, jeigu mes širdį paliekame už savęs, negalime atpažinti Kristaus, nes metodas visada buvo toks: "aš", kuris nuolatos dabartyje aptinka Kristaus atitikimą. Todėl širdis nėra kokia nors kliūtis, kurią reiktų palikti nuošaly, tai yra resursas norint pamatyti, atpažinti Kristų. Tai nėra prielaida, tai yra kriterijus norint atpažinti tą, kas mane atitinka.

Vienas žmogus man pasakojo: "Daugelį metų bijojau savo širdies, aš ją jaučiau, bet nežinojau, kaip su ja elgtis, ji mane baugino. Dabar galiu žiūrėti į ją, kuris nebijo mano širdies, ir pagaliau galiu žiūrėti į save kitaip, necenzūruodama ir neslėpdama jausmų, pradėdama tarti "aš" visa savimi. Tai man nepanaikino sunkumo ar baimės, tačiau galiu žvelgti į jau nueitą ir tikrą kelią, kuris dabar yra nurodomas ir siūlomas mano laisvei".

Arba kaip sako kita: "Akimirkai atsiraukiau, kad parašyčiau tau apie vakarienę užvakar. Aš esu be galo dėkinga, nes, nors darbas man ir patinka ir iš esmės viskas gerai sekasi, kartais atrodo, jog širdis plyšta dėl to, kad trokštu begalės dalykų: išmokti dirbti architekto, padaryti kažką didingo, būti su savo mylimuoju. Kadangi gyvenimas einasi gerai ir - kaip man tai pabrėžia mano tėtis - reikia būti realistais ir praktiškais, tai visada baigiasi taip, kad pradinis entuziazmas ima blėsti, dažnai todėl, kad esu pirmoji, kuri laikau jį naiviu". Pažiūrėkite, jeigu neatitinka, tai laikome naiviu, po to įvykusio susitikimo. "Būti su tavim ir tavo draugais, kurie gyvenate nesusiaurindami to troškimo, kuris skatina daryti dalykus - tai išlaisvina širdį".

Susitikimas, kuris vėl įvyksta dabartyje, kuris, nors aš šiuo momentu jį laikau naiviu, vėl išlaisvina širdį. Toks "aš". Norint priartėti prie Kristaus nereikia "aš", kuris turėtų kokių nors ypatingų bruožų. Prisiartinimas prie Paslapties reikalauja vienintelio dalyko - tai mums savo kalboje apie išpažintį sakė don Giussani - sąmoningo mūsų netinkamumo, kuris yra daugiau nei menkumas, mūsų esminio nesugebėjimo, mūsų išdavystės, mūsų kalto niekingumo, mūsų neištikimybės, mūsų nuolaidžiaujančio nesugebėjimo, mūsų buvimo niekuo suvokimo. Tu eini į tą susitikimą taip, kaip sugebi.

Kaip Jericho neregys: jie atėjo į Jerichą, o iškeliaujant jam su mokiniais ir gausinga minia iš Jericho, aklas elgeta Bartimiejus (Timiejaus sūnus) sėdėjo prie kelio. Išgirdęs, jog čia Jėzus Nazarėnas, jis pradėjo garsiai šaukti: "Dovydo Sūnau, Jėzau, pasigailėk manęs!" Duagelis jį draudė, kad nutiltų, bet jis dar garsiau šaukė: "Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs!" Jėzus sustojo ir tarė: "Pašaukite jį". Žmonės pašaukė neregį sakydami: "Drąsos! Kelkis, jis tave šaukia". Tasai, nusimetęs apsiaustą, pašoko ir pribėgo prie Jėzaus. Jėzus prabilo į jį: "Ko nori, kad tau padaryčiau?" Neregys atsakė: "Rabuni, kad praregėčiau!" Tuomet Jėzus jam tarė: "Eik, tavo tikėjimas išgelbėjo tave". Jis tuoj pat praregėjo ir nusekė paskui Jėzų keliu.

Baigiu. Tai grožis, kuris žmones įtikina esant kitokią Esatį. Tai šis grožis mus išplėšia iš tuštumos, tai šis grožis įstengia patraukti "aš" ir įgalinti jį būti. Tai priminė Kardinolas Ratzingeris per savo kalbą Mitinge cituodamas Platoną: "Grožis mūsų širdį išplėšia iš prisitaikymo prie kasdienybės, iš nuosmūkio į tuštumą, iš nebuvimo savyje pačiuose". Tačiau Platonas nežinojo, koks buvo tas grožis, dar neįvardino to grožio.

V amžiaus Bizantijos teologas Nikolas Kabasilas tai patirčiai, apie kurią kalba Platonas, duoda vardą. Jis sako: "Žmonės, kurie savyje turi tokį galingą troškimą, kuris viršija jų prigimtį, jie alksta ir

trokšta labiau, nei žmogui yra būdinga trokšti. Tokie žmonės buvo paveikti paties jaunikio. Jis pats jų akims pasiuntė kaitrų savo grožio spindulį. Žaizdos dydis jau pats parodo, kokia buvo strėlė, o troškimo intensyvumas leidžia nutuokti, kas yra tas, kuris tą strėlę paleido".

Ratzingeris komentuoja: Grožis sužeidžia, bet būtent taip pašaukia žmogų į jo likimą, pažadina "aš", padaro jį esančiu. Susitikimas su Kristaus grožiu gali tapti ta sielą sužeidžiančia strėle. Tokiu būdu atveriamos akys, tiek, kad dabar siela pradeda patirti, turi vertinimo kriterijų norint atpažinti tam, kuris ją atitinka.

Krikščionybė kaip grožis negali išvengti nuolatos nežeidęs ir vėl neatvėręs žaizdos, kad ir kokia būtų ta aplinkybė, kurioje esame. Kaip žmogus negali išvengti to, kad kalnai yra gražūs, jokia šio pasaulio jėga negali išvengti to, kad kalnai yra gražūs, taip jokia šio pasaulio jėga negali nugalėti krikščionybės: ji visada kiekviename iš mūsų vėl ir vėl atvers tą žaizdą, mus vėl ir vėl pagaus. Ir tai yra mūsų viltis: kad Kristus kiekvieną kartą bus vis brangesnis.

"Paimk mano sielą - taip sakė Jean Leclerc - ir prisodrink ją Tavo esaties".

Pasėdėkime ir palaukime. Paklausykime muzikos ir įvadinės Mišių giesmės.

ŠEŠTADIENIO RYTAI

Perskaitysiu jums pranešimą, kurį mums atsiuntė kardinolas Scola:

"Mielieji, "Gyvename iš meilės kažkam, kas vyksta dabar". Šis įžvalgus visada brangaus Monsinjoro Luigi Giussani teiginys širdį ir protą atveria pasikeitimams. Iš tiesų, tai, kas vyksta dabar To, kuris mirė ir prisikėlė už mus, pasekėjų draugijoje yra objektyvi Jo esatis, kuri mums užtikrina išsipildymą. Tokiu būdu meilė tampa įsakymu, nes - kaip mums priminė Popiežius enciklikoje *Deus caritas est* - Jėzus dovanoja save mums kaip gyvas ir asmenišką gailestingumą. Bažnyčios tikėjime ir sakramentuose ir šiais metais rekolekcijų proga vėl įvyksta mūsų "aš" prisikėlimo už kiekvieną žmogų-brolį stebuklas. Švenčiausioji Mergelė telydi kiekvieno laisvę į tą nuolankų "taip" tariamą jos sūnui Jėzui, iš kurio nuolat trykšta atnaujintas krikščioniškojo užmojo žavesys. Jus sveikinu ir laiminu Viešpatyje, Kardinolas Angelo Scola".

Taip pat sveikinu čia dalyvaujančius vyskopus: jo ekscelenciją monsinjorą Gianni Danzi, Loreto arkivyskupą; jo ekscelenciją monsinjorą Luigi Negri, San Marino-Montefeltro vyskupą; jo ekscelenciją monsinjorą Giancarlo Vecerrica, Fabriano-Matelica vyskupą; jo ekscelenciją monsinjorą Domenico Graziani, Cassano vyskupą; jo ekscelenciją monsinjorą Piergiorgio Debernardi, Pinerolo vyskupą; reverendą tėvą Massimo Cenci, Tautų Evangelizacijos Kongregacijos sekretoriaus padėjėją.

ANTROJI PASKAITA - DON JULIÁN CARRÓN

Yra tik viena galimybė, kad tai, apie ką dabar giedojome - "mūsų širdis nepasiklydo" - būtų tiesa: reikia Vieno esančio, kuris amžinai atitiktų mūsų širdį. Ne bet ko, bet To, kuris mus atitinka. Kitaip, kaip paprastai nutinka gyvenime, kažkas mus pagauna ir paskui, laikui bėgant, nuvilia, ir galiausiai mūsų širdis pasimeta. Reikia ne bet ko, bet To, kuris atitinka, t.y. Kristaus. Tačiau Tokio, kuris atitiktų dabartyje, dabar. Yra teisus šv. Paulius: "Jeigu Kristus neprisikėlė, tai bergždžias yra mūsų tikėjimas". Tačiau Jis prisikėlė: "Aš būsiu su jumis per visas dienas iki pasaulio pabaigos". Tai yra mūsų širdies išsipildymo galimybė.

Būtent tai pirmiausia ir įvyko žmoguje Jėzuje, kaip tai mums aiškino Popiežius Benediktas Velykų Naktį. "Jis prisikėlė, jis ne čia". Šis Evangelijos teiginys mums skelbia, jog Kristus neliko kape, Jo kūnas nematė sunykimo, jis priklauso gyvųjų pasauliui - sako Popiežius. Tačiau paskui mums paaiškina: kame būtent glūdi prisikėlimas? Ką tai reiškia mums? Tai nereiškia vien lavono atgaivinimo. Kristaus prisikėlimas yra kai kas daugiau, tai kitas dalykas; jis - jeigu leistume sau pavartoti (sako Popiežius) evoliucijos teorijos terminus - yra didžiausia mutacija, neabejotinai ryžtingiausias šuolis į visiškai naują dimensiją, šuolis į visai kitą tvarką, kuri liečia mus ir visą istoriją.

Tačiau kas, - toliau klausia savęs Popiežius - kas nutiko Jėzui? Jėzaus nebėra kape, jis yra visiškai naujame gyvenime. Kaip gi tai galėjo įvykti? Yra akivaizdu, kad šis žmogus, Jėzus, nebuvo vienas,

nebuvo savyje užsidaręs "aš". Jis buvo viena su gyvuoju Dievu, susijungęs su Juo tiek, kad su Juo sudarė vieną asmenį. Jo paties gyvenimas buvo ne vien tik Jo gyvenimas, bet ir egzistencinė bendrystė su Dievu, į Dievą įsiterpusi esybė, ir todėl negalėjo būti visiškai, realiai iš jo atimtas, nes Jo egzistencinė bendrystė su Dievu praktiškai buvo egzistencinė bendrystė su Dievo meile, o ta meilė, kuriai Jėzus atsiduoda, yra tikroji jėga prieš mirtį, yra stipresnė už mirtį. Dėl to prisikėlimas - baigia Popiežius - pradėjo naują būties, gyvenimo dimensiją, į kurią perkeistu būdu buvo integruota ir materija ir per kurią iškyla naujas pasaulis.

Visiškai Tėvo meilei atsidavęs žmogus Jėzus matė, kaip ši meilė, kai žmogus palieka erdvės Dievo meilės galiai, perkeičia visą "aš"; Jo bendrystė su Tėvu leido Jėzui nugalėti mirtį: kadangi visiškai atsidavė Dievo meilei, jis galėjo pamatyti šios meilės galią, ir todėl Jėzus, prisikėlęs Jėzus, prisikėlęs Jėzus Kristus gali tapti kiekvieno iš mūsų draugu kiekvieną mūsų gyvenimo akimirką. Mes nebesame vieni su savo tuštuma, nebesame vieni su savo silpnumu, nebesame vieni su savo širdies poreikiu: esame lydimi To, kuris yra gyvas dabar.

Pirmieji, kurie patyrė tai, ką reiškia Jo prisikėlimas, koku būdu Jis tapdavo gyvenimo palydovu, buvo Jo mokiniai. Evangelijos visiškai nebijo parodyti juos ir vienokius, ir kitokius, kokie jie buvo po Jėzaus mirties: pasimetusius (Evangelija pagal Matą sako: "visi mokiniai, palikę jį, pabėgo"), įsibaiminę (jie užsidarė namuose bijodami žydų), moterys bėgo nuo kapo baisiai persigandusios, sunerimusios ir pilnos abejonių (Kodėl nerimaujate? Kodėl jūsų širdyse kyla abejonės?) tiek, kad Jėzus priverstas subarti jas už jų netikėjimą, nusivylę ("Mes tikėjomės, kad Jis išgelbės Izraelį").

Skiriamoji aplinkybė vėl yra dabartis. Neužteko to, ką jau buvo matę, neužteko tų visų stebuklų, kad nebeišsigastų, nepasimestų ir nenusiviltų: Jėzaus mirtis juos sutrikdė taip, kad net sugriovė jų viltis. Tas "mes tikėjomės" būtų visam laikui likęs tarsi jų nuotykiu su Jėzumi epitafija. Praeityje padarytų dalykų atminimo neužteko tam, kad padarytų jį esantį dabartyje. O jeigu dabartis dabar nėra galinga, tai praeitis ima tolti ir prasideda ilgesys.

Skaityti Evangelijose apie prisikėlimą yra tarsi paguoda, nes Jėzus neišsigąsta, neišsigąsta šio savo mokinių silpnumo (viena vertus tai buvo normalu, juk ne kiekvieną dieną jie matydavo gyvą numirėlį), Jis prisiartina prie jų ir turi duoti jiems laiko bei ženklų, kad patrauktų visą jų dėmesį.

Kelia nuostabą Kristaus švelnumas kiekvienam iš jų: "Ateik čia, Tomai, ateik čia: pridėk čia savo pirštą ir pažiūrėk į mano rankas, pakelk savo ranką ir paliesk mano šoną". O verkiančiai Marijai: "Moterie, kodėl verki? Ko ieškai?". Ji, manydama, jog tai sodininkas, jam atsakė: "Gerbiamasis, jei tamsta jį išnešei, pasakyk man, kur padėjai. Aš jį pasiimsiu". O Jėzus jai sako: "Marija!". Tada ji atsigręžė ir sušuko hebrajiškai: "Rabuni!". Per vieną akimirką Marija tampa esanti dabar, kaip niekad anksčiau. Arba į Simoną, kurį visą sukaustė išdavystės klaida, kreipiasi su nuginkluojančiu klausimu: "Simonai, ar myli mane?" Visi galime įsivaizduoti tą pribloškiančią Petro nuostabą. Jie nėra vieni su savo baimėmis, verksmais ir klaidomis. Kantriai pasirodydamas, Savo gyva esatimi Jėzus apaštalams leidžia pamažu jį atpažinti: "Tai Viešpats!", sušunka jie nuostabos pagauti, kai iš valtys pamato jį ant kranto. Ir pavalgę su Juo, kaip pasakoja Evangelija pagal Joną: "Ir nė vienas iš mokinių neišdrįso paklausti: "Kas tu esi?", nes jie aiškiai matė, jog tai Viešpats". Gyvas Kristus, kuris mus vėl pasiima nebijodamas nieko, kad ir kokia bebūtų situacija.

"Tai Viešpats!". "Prisikėlęs Kristus" - taip skaitėme "Tracce" žurnale paskelbtame straipsnyje apie prisikėlimą - tai išvada, t.y. intelekto aktas, praplečiantis įprastinį racionalumo horizontą ir užčiuopiantis bei liudijantis tokią Esatį, kuri visais atžvilgiais peržengia žmogiškojo gesto, žmogaus egzistencijos bei istorijos horizontą. Tą išvadą padarė mūsų menkas protas, tos ištakos - kaip mums sakė don Giussani -, tai, kas savo prigimtimi yra tikrovės, kuri tam protui iškyla priešais, kuri jam siūlosi, pozityvumo tvirtinimas; tai mylintis tvirtinimas tos tikrovės, kurią jie turi priešais save.

"Jis prisikėlė" - tai išvada, ne koks nors jausmas, ne kokia nors dvasios būseną, kuri rytoj pranyks: jis prisikėlė, jis yra, visam laikui! Tikėjimas - tai save patį pralenkiantis žmogaus protas, o visa tai yra vien tik malonė. Tas tikėjimas kaip tvirtinimas tokio proto, kurį palaiko mylintis nusiteikimas tikrovės atžvilgiu, t.y. Jo esatis, atviri jausmai tam, kas iš tiesų egzistuoja, kas iš tiesų yra.

O mokiniams kas yra tai, kas egzistuoja iš tiesų? Ką jie matė priešais, kas buvo daugiau nei ta už mirtį galingesnė esatis? Kas tai yra? Kas gali būti daugiau už gyvo žmogaus, kurį jie palaidojo kape, buvimą? Dėl to - kaip sako Katalikų Bažnyčios Katekizmas - yra neįmanoma Kristaus prisikėlimo paaiškinti atmetant fizinius dėsnius ir to prisikėlimo nepripažįstant kaip istorinio įvykio. Iš faktų išplaukia tai, jog apaštalų tikėjimas buvo radikaliai išmėgintas Mokytojo kančia ir mirtimi. Kančios išprovokuotas sutrikimas buvo toks didelis, jog mokiniai iš karto nepatikėjo prisikėlimo žinia. Visai neketindamos

vaizduoti mistinės egzaltacijos apimtos bendruomenės, Evangelijos mums parodo mokinius - kaip jau matėme - pasimetusius, liūdnius ar nusivylusius. Ir susidūrę su prisikėlusio Jėzaus tikrove mokiniai lieka priblokšti arba - kaip Tomas - dar vis abejoja. Todėl - baigia Katekizmas - ta hipotezė, kuria remiantis prisikėlimas galėjo būti tam tikras "tikėjimo rezultatas" arba apaštalų lebgvatikybės rezultatas, neturi pagrindo. Priešingai, jų tikėjimas prisikėlimu, paveikus Dievo malonei, gimė iš tiesioginės prisikėlusio Jėzaus tikrovės patirties.

Nes norint juos atgauti, neužtenka vien pamaldaus prisiminimo, nei mokymo, nei praeityje padarytų stebuklų, nei tam tikros organizacijos: nei vienos iš šių priežasčių neužtektų norint paaiškinti tą tikėjimą, tą apaštalų atgavimą. Tai būtent Jis Savo didybe atgavo kiekvieną iš jų toje situacijoje, tarsi sakydamas kiekvienam iš mūsų: "Nebijokite, draugai, kad ir kokia bebūtų situacija, kurioje žmogus yra, aš galiu jį atgauti, jeigu jis atsiduoda mano esaičiai, leidžiasi jos pagaunamas". Tačiau mes - kaip sako don Giussani - esame silpni ir šis mylintis tikrovės tvirtinimas, kuriuo mes esame sukurti, tie atviri jausmai tam, kas turi vertę, tikrajai tikrovei, kaip tai yra su vaiku, dėl mūsų silpnumo ima gesti, pūti, kirmyti, blėsti ir pranyksta.

Todėl mums prisikėlusio Kristaus žinią nešanti ir mums prisikėlusį Kristų įgalinanti būti čia ir dabar Bažnyčia meldžiasi taip: "Dieve, saugok Savo šeimą Savo ištikima meile ir visada paremk mūsų gyvenimo silpnumą", t.y. to - kaip mus kviečia don Giussani - reikia prašyti. Širdis yra poreikis, t.y. troškimas; troškimo tikrumas glūdi tik tapime prašymu, prašymu Viešpačiui, kad jis paremtų mūsų silpnumą pripažįstant tai, kas yra, prisišliejant prie Jo esančios esaties. Kristaus pripažinimo prašymas, nes nėra nieko tikro be Kristaus. Todėl mes esame panirę į didį Kristaus prisikėlimo slėpinį.

Kaip šis įvykis gali pasiekti mane?, savęs dar klausia Popiežius. Yra aišku, - tęsia Popiežius Velykų Naktį - jog tas įvykis nėra koks nors praeities stebuklas, tai yra kokybinis šuolis evoliucijos istorijoje link naujo pasaulio, kuris, pradėdamas Kristumi, nuolatos prisiskverbia į šį mūsų pasaulį, jį keičia ir traukia prie savęs. Bet kaip gi tai vyksta? - klausia Popiežius - kaip šis įvykis iš tikrųjų gali pasiekti mane ir patraukti mano gyvenimą prie savęs ir aukštyrų?

Atsakymas - sako Popiežius - pirmą akimirką gal ir stebina, bet yra visiškai realus: toks įvykis mane pasiekia per tikėjimą ir krikštą. Krikštas būtent ir reiškia, jog yra kalbama ne apie praeities įvykį, bet apie kokybinį visuotinės istorijos šuolį, kuris pasiekia mane sugriebdamas ir patraukdamas. Žiūrėkite, kokį posakį pavartoja Popiežius: mane sugriebdamas ir patraukdamas. Todėl krikštas visiškai skiriasi - sako jis - nuo kokio nors bažnytinio socializacijos akto, nuo kokio nors ne visai madingo ir sudėtingo asmenių priėmimo į Bažnyčią ritualo, arba yra daugiau nei paprastas apiplovimas, nei tam tikras sielos apšalimas ar pagražinimas. Tai atgimimas ir perkeitimas į naują gyvenimą.

Kaip galime jį suprasti? Popiežius mus ir toliau veda į šį slėpinį: kaip galime tai suprasti?

"Jau nebe aš gyvenu, bet Kristus gyvena manyje". Tai yra paaiškinimas to, kas įvyksta krikšto metu: "Gyvenu, bet nebesu aš". "Aš", esminis žmogaus tapatumas buvo pakeistas. Šv. Pauliaus "aš" dar yra ir kartu jo nebėra, jis perėjo tam tikrą "ne" ir nuolatos yra tame "ne": aš, bet "ne"be aš. Tai išraiška to, kas įvyko krikšto metu: mano "aš" iš manęs yra paimamas ir perkeliamas į naują, didesnę subjektą. Taigi mano "aš" vėl yra, bet, būtent, perkeistas, įdirbtas, atvertas dėka kito įsiterpimo, kuriame įgauna savo naują egzistencijos erdvę.

Kaip matote, tai, ką sako Popiežius, yra ir tai, ką mums priminė don Giussani: Tas, kuris mums įvyko, kuris mums buvo duotas, duotas tiek - kaip sakė don Giussani - kad įsismelktų į kūną ir į kaulus, į sielą. "Gyvenu nebe aš, bet tas, kuris gyvena manyje". Tas, kuris įsikūrė manyje. Tu, Tu, Kristau esi aš. Tai yra pasikeitimas apie kurį kalbėjome Bendruomenės mokykloje: "aš", bet daugiau nei "aš", ontologinis "aš" išaukštinimas. Don Giussani naudoja tą patį Popiežiaus posakį: "kokybinis dalyvavimo būtyje šuolis. Tai yra tikrasis krikšto metu įvykęs pasikeitimas, kuris iš "aš" padaro naują būtybę. "Jeigu žmogus yra Kristuje, jis yra nauja būtybė". Todėl tai, kas svarbu, yra ne buvimas apipjaustytu ar neapipjaustytu, bet buvimas nauja būtybe, kiekvienos akimirkos išgyvenimas su to Tu, kuris įsikūrė manyje, sąmoningumu. Tai, tie, kurie tokiu būdu yra Kristaus pagauti krikšto metu, sudaro viena. Viena, - tęsia Popiežius - bet kas gi su mumis nutinka? Jūs esate tapę viena Kristuje, atsako Paulius, viena, vieninteliu, vieninteliu nauju subjektu. Mes nesame vieni, nėra atskiro subjekto, krikščionis nėra atskiras subjektas, jis toks neegzistuoja! Tas mūsų "aš" išsilaisvinimas - sako Popiežius -, tas buvimas naujame subjekte - tai buvimas Dievo platybėje, tai buvimas patrauktais į naują gyvenimą.

Didysis prisikėlimo sprogimas mus pagriebė krikšto metu tam, kad mus patrauktų. Tokiu būdu mes esame įjungti į naują gyvenimo dimensiją, į kurią esame tam tikru būdu įvesti. Gyventi savo

gyvenimą kaip nuolatinį įėjimą į šią atvirą erdvę - tai yra buvimo pakrikštytu, buvimo krikščionimi reikšmė. Priskėlimas mus pasiekė ir pagriebė tam, kad padarytų mus esančiais dabar Jame.

Tai yra ne kas kita kaip Bažnyčios tradicija. Kaip sakė šv. Kiprijonas, "kadangi tas, kuris gyvena mumyse, yra vienintelis, tai visur jis suriša ir sujungia kartu tuos, kurie yra Jo, vienybės ryšiu". Mes nesame vieni! Esame pagauti, įterpti į Jo kūną. Tad Bažnyčia yra priemonė, yra būdas, kuriuo Dievas tampa palydovu mums ir tokiu būdu Kristus visam laikui lieka - tai vėl pasakė Popiežius Didįjį Ketvirtadienį - vienalaikis su mumis Savo bažnyčios kūne.

Tam, kad mus atgautų, neužtenka prisiminimo, kaip sako jis prisimindamas savo mirusią žmoną "Vieno skausmo dienoraštyje": neužtenka prisiminimo, turiu daugiau galvoti apie savo žmoną ir mažiau apie save patį. Taip, sutinku, bet yra viena kliūtis. Jis sako "Aš galvoju apie ją beveik visada, galvoju apie dalykus, kurie buvo ji, apie jos žodžius, žvilgsnius, juoką, veiksmus, bet tai, kas juos parenka ir sustato kartu, yra mano protas. Nepraėjo nei mėnuo nuo jos mirties, o jau jaučiu lėtą ir klatingą pradžių proceso, kuris iš mano žmonos, apie kurią galvoju, padarys vis labiau įsivaizduotą moterį, paremtą faktais, žinoma, neįterpsiu - bent to tikiuosi - nieko išgalvoto, tačiau ar ta kompozicija neišvengiamai vis labiau netaps mano dalyku? Nebėra tikrovės, kuri mane stabdytų, mane staiga sulaikytų, kaip tai dažnai darė tikroji žmona tokiais nelauktais būdais, savo buvimo visiškai savimi, o ne manimi. Brangiausia dovana, kurią gavau iš santuokos, buvo tas nuolatinis sąlytis su kažkuo labai artimu ir intymiu, ir vis dėlto visada ir nesupainiojamai kitu, išliekančiu viename žodyje, tikru. Jeigu nėra taip, jeigu Kristus nėra realus Savo Bažnyčios kūne, tai kaskart vis labiau tampa mūsų įsivaizdavimu.

Neužtenka prisiminimo, reikia kūniškos, istorinės, neredukuojamos esaties, kuri nuolatos - kaip sako Popiežius - mane pagautų ir patrauktų. Todėl Bažnyčia, kaip sakė šv. Grigalius Nisietis, tai Kristaus kūnas, tai Kristaus kūnas, o Kristus yra kūno kūnas, kuris išryškina Bažnyčios veidą savo bruožais. Jaunikio draugai, nukreipę savo žvilgsnius į šią Bažnyčios tikrovę, tapo supratingesnis. Iš tiesų Bažnyčios dėka jie gali aiškiau matyti patį jaunikį, kuris savo prigimtimi yra nematomas jų žvilgsniams. Tai Bažnyčia yra tas veidas, kuriame pasimato pats jaunikis. Kaip mum sakė ir Popiežius enciklikoje: Viešpats tolesnėje Bažnyčios istorijoje neliko nesantis; jis vis dažniau eina mūsų pasitikti per žmones, kuriuose Jis pasimato. Per Jo žodį, sakramentuose ir ypatingai eucharistijoje mūsų "aš" yra draugijoje žmonių, kuriuose pasimato Jis.

Ši kūniška, istorinė vieta - t.y. Bažnyčia mus pasiekia per judėjimą, per mūsų Broliją, kurios tikslas - liudyti Kristaus esatį, pasiekti kiekvieną iš mūsų kiekvieną akimirką, kad nuolatos žadintų širdį, padarytų esantį Kristų, pastūmėtų į Jo atminimą.

Krikštas, Bažnyčia, Atminimas. Naujas subjektas, nauja būtybė yra tas, kas gyvena iš Kristaus, iš To atminimo, kuris įsikūrė mumyse, kuris kaskart vis labiau apibrėžia mūsų "aš", kuris tampa "aš" savimone, kaip mylimas žmogus, mylimo žmogaus "tu" tampa "aš" savimonės turiniu. Tas "Tu", kuris įsikūrė manyje. Tai krikšto atnešta naujiena, kaip mums vėl sako don Giussani: mūsų "aš" pamažu vis labiau susilieja su Kristumi, "aš" vis labiau reiškia "Tu", Tu, Kristau.

Šis mūsų "aš" ir Kristaus tapatumas, gyvenimas kaip atminimas. Todėl gyventi atminimu - tai gyventi esatimi To, kuris mane pagavo krikšto metu, kuris įsikūrė manyje, kuris tapo vis labiau esantis dėka lankymosi draugijoje, kuri įgalina jį būti artimu man, nes tai iki nieko neredukuojama draugija, Bažnyčios draugija. Todėl dabar visiškai sąmoningai galime pasakyti: "Gyvename iš meilės kažkam, kas vyksta dabar", iš meilės Tam, kuris vyksta dabar. Tik Tas, kuris vyksta dabar, gali patraukti visą mano gyvenimą, visą mano širdį, visą mano meilę Jam. Būtent tai gyvenimą pripildo tylos.

Moralumas nėra pridėjimas kažko prie šito, tai šito "Tu" pripažinimas, tai pasidavimas nuginkluojančiam šito čia ir dabar esančio "Tu" žavesiui, Jo esaties įsitvirtinimui. Ir žmogus - kaip sako šv. Grigalius Nisietis -, žiūrėdamas į tai, tampa panašus į tą dalyką, į kurį nukreipia savo žvilgsnį.

Nukreipdami savo žvilgsnį į Jį, tampame kaip Jis. Tai genialiai pasakė Mario Luzi: "Tai yra krikščioniškoji likimo pilnatvė: būti pasirengusiems įvykiui, leisti, kad jo jėga persmelktų mus taip, kad galėtum mus nulipdyti ir išlieti iš naujo". Todėl tikrasis amoralumas yra ne prieštaravimas, bet nepersmelkiamumas. Kaip rašo Werfel: "Niekada anksčiau savo gyvenime taip sąmoningai nesuvokiau žmonių nepersmelkiamumo kaip tą valandą, tačiau jaučiau jį ne kaip gyvenimo duotybę, prie kurios reikia prisitaikyti, bet kaip kažką blogo, priešingo Dievui, kaip klūtį bet kokiai meilei, kaip demonišką bet kokios nevilties pradą". Nepersmelkiamumas, demoniškas bet kokios nevilties pradas, nes net ir nuodėmė negali būti alibi Tam, kuris prisiartina prie mūsų "aš", kad ir kokį dalyką šis būtų padaręs, ir jo klausia: "Bet ar tu mane myli?". Žmogus, kuris leidžiasi pagaunamas, gali pasakyti tik taip, kaip Petras: "Tu žinai

viską, tu žinai viską, Kristau, tu žinai, kad tave myliu, visas mano žmogiškas prielankumas yra tau, Kristau". Bet pažiūrėkite, tada viskas atsiremia į Kitą: "Tu žinai viską", aš neturiu nieko, į ką galiu atsiremti, visas mano "aš" remiasi Kristumi.

Būtent tai - jau baigiu -, šis prisirišimas prie Kristaus, kuris patraukia visą "aš", mums leidžia intensyviai išgyventi tikrovę, būti visu, visu savimi, dabar. Tai Jo esatis, dominuojančia tapusi, mano savimone tapusi Jėzaus esatis, Tas, kuris įsikūrė manyje, mums leidžia būti esančiais tikrovėje su visu mūsų "aš". Mums nereikia bėgti, mes viską turime. Bet iš tiesų žavi tai, kad tai nepanaikina mūsų "aš", nepanaikina religinio jausmo, išaukština mūsų protą, mūsų laisvę bei mūsų prisirišimą, nes šis prisirišimas prie Kristaus leidžia, kad mūsų protas netaptų matu ir nepasiliktų ties savo matu, bet leistų mums žiūrėti į tikrovę nepatraukiant nuo akių Jo esaties.

Todėl stebina tai, ką mums sako don Giussani, ko kartais nepastebime: protas ir prisirišimas - tai yra žmogaus širdis, tai yra širdis: protas ir prisirišimas - sveikos proto realizacijos sąlyga; sąlyga tam, kad protas būtų protu, t.y. atsivėrimas tikrovei pagal visus veiksmus, tai jausmai tą protą paveikia ir tokiu būdu trukdo jam tapti matu.

Nes, kai protas nėra naudojamas pagal savo prigimtį, žmogus neįstengia tikrovėje atpažinti Esaties, ir tada, kaip aprašo Julien Green: "Gilus nuobodulys apima dėl Dievo nebuvimo [paskui jis tarsi pasitaiso] arba, veikiau, dėl mūsų nebuvimo kai yra Dievas: jis yra visada, tačiau mums labiau patinka mūsų apgailėtini "kitur" ir ten mirštame iš nuobodulio, mirštame iš nuobodulio savo vienutėje".

O tuo tarpu būtent pagautas, prisirišimui prie Kristaus atviras protas mus padaro esančius tiek, kad tikrovėje atpažįstame Jo esatį, nes Jis yra visada, tačiau reikia, kad protas neprarastų savo gebėjimo būti tikru protu. Jeigu Dievas visada yra tikrovėje, tai kiekviena aplinkybė yra provokacija, yra pasufleravimas, yra ženklas, skatinantis mus pažiūrėti į savo vidų, atpažinti tikrovės išeities tašką, kuris yra Kristus. Būtent tai įgalina kvėpuoti kitokiu atveju dusinančioje aplinkybėje, būtent tai mums leidžia visada gyventi su mumis pačiais esančiais dabar. Kaip nuostabiai sako viena iš jūsų: "Malonė, kurią Jis mums dovanoja mus pagaudamas, yra neišsivaizduojamai vaisinga. Ir aš, būdama menka, matau, jog nesugebėčiau mylėti tų, kurie man yra duoti, jeigu tai nebūtų dėl tos malonės, kurią man dovanoja Jėzus, neįstengčiau užjausti žmonių, kurie miršta per nuolatinius išpuolius, nesugebėčiau melstis už naujus valdančiuosius. Kristus [ir tai yra gražiausias dalykas], padarydamas mus viena su Juo, tiesiog atveria žvilgsnį į visą tikrovę ir nebėra nieko, kas galėtų likti jai svetima".

Tai, kas geriausia, dar tik ateina! Kad tai bus taip - tai yra pažadas visiems, ir tai priklauso nuo to, kad Kristaus galia, prisirišimas prie Kristaus nugalėtų taip galingai, kad jokia aplinkybė nebegalėtų Kristaus patraukti nuo žvilgsnio. Viskas įsikūnija mano laisvės, kuri sako Tu Paslapčiai, sferoje. Pasakyti Tu Jėzui - tai pamatyti Jo nesibaigiantį švelnumą, kuris mane užklumpa kasryt su naujos dienos šviesa.

Nes tai, kas apibūdina "aš" - sako don Giussani -, yra dalykų tiesa, šis plačiai atisvėręs žvilgsnis. Tai tikrovės tiesa, tai pasinėrimas į tikrovę kaip tiesą. O kokia yra tikrovės tiesa? Tiesa yra Kristus. Tačiau mums tai yra abstraktus teiginys.

Tik tada, kai Kristus tampa mano prisirišimo centru, kaip juo tampa vyras ar mylimasis, žmogus supranta, ką reiškia, kad tikrovė yra Kristus, ką reiškia, kad visa, kas yra, reiškia Kristų. "Meilė, meilė visa ką sušaukia", "Visa kas remiasi Juo". Visas pasaulis, visa istorija remiasi tuo gyvu ir prisikėlusiu Žmogumi, esančiu mūsų tarpe.

Kas esi Tu, Kristau? Kas esi Tu, galintis patraukti visą mūsų "aš" ir įgalinantis visa tapti gyvenimo vieta, erdve, kurioje žmogus gyvena laisvais bet kokioje aplinkybėje? Kas esi Tu? Aš džiaugiuosi, kad Tu esi. Tai esu aš, nes esi tu, Kristau. Ir todėl nuolatos kyla klausimas: Bet kas gi Tu esi, Kristau? Būtent tai tikėjimą padaro pagrįstą, krikščionybę padaro pagrįstą, būtent tai žmogų kaskart vis labiau pririša prie Kristaus. Misija - tai paleisti į pasaulį tokį subjektą, o ne daryti kitus dalykus.

Todėl baigsiu šia gelialia Ada Negri fraze, kurioje apibendrinama visa, ką norėjau pasakyti per šias dienas: "Man tu buvai ir esi viskas". Iš daugelio žmonių galbūt kas nors galėtų pasakyti "Man tu buvai viskas", tačiau pasakyti ne vien tik "buvai" praeityje, susitikime, bet ir "esi dabar", dabartyje, - tai visai kas kita. "Man tu buvai ir esi viskas". Šį vakarą po vakarienės viešbutyje bus susirinkimas, kurio tikslas - pažadinti pirmąsias reakcijas į šiandienos paskaitų turinį ir surinkti klausimų. Atsakingieji šių susirinkimų vedėjai turės parinkti vieną klausimą ir nusiųsti mums kaip indėlį į rytdienos susitikimą. Būtu gerai, kad būtų užrašomas klausimą uždavusiojo vardas.

SEKMADIENIO RYTAS SUSIRINKIMAS - DON JULIÁN CARRÓN IR GIANCARLO CESANA

CESANA. Klausimų iš abiejų paskaitų, kurių klausėmės, yra apie dešimt.

Pirmasis, kuris atstovauja didžiajai daugumai klausimų, liečia paaiškinimą, kuris jau buvo pateiktas bet kurį, manau, yra verta pateikti iš naujo asižvelgiant būtent į šio klausimo dažnumą: "**Jeigu širdis yra neklystanti, tai kodėl taip dažnai ji suklysta?**"; prie šio klausimo aš pridėsiu dar vieną būtent tiesiogiai Carrón'ui, taigi: kodėl jis, nuo tada, kai jam buvo patikėta atsakomybė už mus - ir jis ją prisiėmė -, ir toliau primygtinai kalba, kodėl tu ir toliau taip ryžtingai ir primygtinai, su tokiu užsispyrimu kalbi apie šį širdies klausimą, t.y. apie šį žodį "širdis"?

CARRÓN: Todėl, kad nuo tada, kai susitikau judėjimą, man tai buvo vienas iš labiausiai įkvepiančių dalykų, nes į mano rankas įdavė kriterijų, kad galėčiau eiti tuo keliu.

Daug kartų don Giussani'ui kartodavau: "Aš tau būsiu amžinai dėkingas, nes man leidai eiti žmogišką kelią". Aš ne tai, kad neturėjau tikėjimo: aš, kai susitikau judėjimą, jau buvau 10 metų kaip kunigas (taigi kai ką jau buvau nuveikęs...), tačiau... ir niekas man negalėjo pasakyti, jog aš nebuvau rimtai priėmęs to pasiūlymo, kuris man buvo pateiktas, bet aš savo patirtyje mačiau, jog buvo kažkas ne taip, kad buvo kažkas, kas iš esmės liko tam tikru dualizmu, kuris man neleido būti su visu savimi tikrovėje. Todėl mane įkvėpė tai, kad nuo pirmojo "Religinio jausmo" puslapio jis, kai aiškina patirties problemą (prie to grįšme vėliau, nes tai yra vienas iš klausimų), primygtinai kalba apie šį kriterijų, kuris leidžia vertinti viską, visa tai, ką jis vadina pirmine patirtimi, t.y. širdį, su kuria kiekvienas iš mūsų gali lyginti visa, kas įvyksta. Ir man nuo tada tai buvo kerintis užmojis, ir aš norėčiau, kad nei vienas neprarastų galimybės jį patirti.

Todėl tai kaskart vis labiau mane žavėjo, nes visa, kas man nutikdavo, tapdavo naudinga mano gyvenimui, nes visada pasimokydavau, net ir tada, kai suklysdavau, nes - jeigu tai nėra tai, kas mane atitinka - kažką išmokau: tai nebuvo tai, bet buvo kažkas, kas atitiko ir aš turėjau kriterijų jam vertinti. T.y. per širdį aš visada galėjau vertinti tai, kas atitiko širdies poreikius ir kas jų neatitiko, o tai dar labiau įgalino išaukštinti Kristų.

Mane širdis domina ne todėl, kad noriu jus "užknisti" kalbėdamas apie ją; ji mane domina dėl Kristaus (ar suprantate mane?), nes jis yra vienintelis galintis išpildyti širdį, ir žmogus, kai mato skirtumą, kai sugeba užčiuopti tą skirtumą tarp Kristaus ir bet kokio kito dalyko, kaskart vis labiau susižavi Kristumi. Todėl visus jus ir visą pasaulį galiu skatinti lyginti viską su širdimi, todėl kad tol, kol nerasite Kristaus, nerasite to vienintelio, kuriame gali pasiilsėti širdis. Nes tikrovė atsiskleidžia patirtyje. Aš girdėjau kalbant apie Kristų, tačiau Kristaus tikrovė atsiskleidžia patirtyje, t.y. palyginime su mano širdimi. Todėl, kai kalbu apie Kristų, negaliu nuošali palikti širdies: aš nuolatos atrandu tai, kas yra Kristus, šio palyginimo su širdimi dėka, kitokiu atveju Kristus - kaip sako don Giussani - yra vien vardas. Kaip yra su jūsų žmonomis ar jūsų vyrais, jums jų vertė tapo akivaizdi per atitikimą širdžiai. Pirmiausia reikėjo ją ar jį pažinti, bet kai atsiskleidė jų vertė jums, tai įvyko per tai. Todėl susitikime įvyko tas vertinimas. Tačiau tai nėra vien susitikimo momentas, tai kaskart "vis daugiau" kelyje, nes kai žmogus ima eiti keliu, jis nustoja klysti ne dėl to, jis ir toliau klysta, visi mes ir toliau klystame, tačiau kaskart, kai suklysti, matai: tai "neatitinka". Bet aš žinau, kas atitinka; tai yra tarsi iš patirties Kristus man sakytu: "Tai aš, kurio tau trūksta kiekviename dalyke, kuriuo tu mėgaujiesi, tai būtent aš".

Todėl širdis... grįžtu prie klausimo: "Jeigu širdis yra neklystanti, tai kodėl taip dažnai ji suklysta?". Atsakau: širdis yra neklystanti kaip kriterijus, ne kaip vertinimas. Suklysti, nes blogai pritaikai tą neklystantį širdies kriterijų.

Tai yra tarsi žmogus savęs klausu: jeigu matematinė formulė yra neklaidinga tam tikram problemų tipui, tai kodėl taip dažnai klystama? Todėl, kad jos nepritaikė pakankamai: turi išmokti, turi lavintis. Bet dėl to juk nesuabejoji formulės teisingumu: ji ir toliau yra teisinga, neklaidinga, tačiau ją gali blogai pritaikyti.

Tačiau tai, kas svarbu, nėra tai, jog ją blogai pritaikome, bet tai, jog esame įsitikinę jos neklaidingumu, nes ir tada, kai ją pritaikau blogai, patirtyje iškyla aiškūs vertinimas, nes jeigu aš suklystu, tai pamatau tai. Todėl tapo visiems žinomas legendinis pavyzdys apie batus: jis neklaidingas, nes tu neapsprendi net ir savo batų dydžio. Kodėl? Todėl, kad kriterijus norint nusipirkti tuos batus yra

duotybė, kaip širdis, tau buvo duota ta koja (taip ar ne?), nes kitoki atveju galėtume nusipirkti tą porą, kuri yra su nuolaida... pabandykite... pabandykite pažiūrėti, ar tas kriterijus yra objektyvus ar subjektyvus, pabandykite nusipirkti batus todėl, kad jie su nuolaida, kad jums labiau patinka arba kad taip sutaupysite kažkiek pinigų... Jūs to neapsprendžiate, kaip to neapsprendžiu ir aš: tas kriterijus man buvo duotas.

Kaip kad kai sergu kokia nors liga: kriterijus norint sužinoti, ar kažkas... kriterijus yra neklaidingas: aš sergu tam tikra liga, ji yra manyje, ir tas kriterijus yra neklaidingas visiems tiems gydytojo mėginimams pagydyti. Jeigu gydytojas - o jis labai geras - man sako, jog darydamas taip, išgysiu nuo ligos, tai jam galiu pasakyti: "Pažiūrėsime. Aš pradėsiu daryti tai, ką Jūs man sakote, tačiau jeigu man tai netiks, tą apsprendžiate ne Jūs, gydytojau, tą, ar tas gydymo būdas, tie vaistai, kuriuos Jūs man išrašote, mane pagydys, apsprendžia tikrovė". Kriterijus yra manyje, jis yra neklaidingas. Jeigu gydytojas man neduos to, kas atitiktų tą ligą, tai aš nepagysiu (ar aišku?), nepagysiu. O aš, kai einu pas gydytoją, juk nepalieku ligos namie, ją visada nešiojuosi su savimi ir ji visada yra tas kriterijus, kuriuo remiantis vertinu tai, ar visa, kas man sakoma, gali pagydyti, t.y. ar man tinka, ar tas gydymo būdas yra tai, kas atitinka mano ligą.

Mes esame sukurti tam tikru būdu, tai mums buvo duota, kartu su begalybės troškimu, ir tuo remdamiesi - norime mes to ar ne, kaip sakydavo don Giussani - vertiname viską, tiesiog viską, juk jeigu neatitinka to mano troškimo, tai anksčiau ar vėliau manęs nebedomins. Pažiūrėkite, kiek daiktų kiekvienas turite savo kambariuose, jie tam tikrą laiką jus domino, o dabar jau seniai juos pamiršote: jie neturi pakankamai įdomumo, kad liktų įdomūs, neturi pakankamai vertės, kad liktų įdomūs ir todėl praranda galią.

Todėl, pasakysiu glaustai: vienintelė problema gyvenime - tai ši: jeigu yra kažkas, kas lieka įdomus laikui bėgant, visam laikui, širdžiai, šiam begalybės troškimui, jeigu yra kažkas, kas lieka įdomus, nes kitu atveju, draugai, galime sakyti tai, ką norime, bet jeigu nėra taip, tai, anksčiau ar vėliau, nugalėnihilizmas, nes nėra nieko, kas įstengtų dominti amžinai.

Aš darau jums iššūkį, nenoriu išspręsti tos problemos už jus. Kaip sakiau daugelį kartų: dabar jau jūs tvarkykitės, t.y. jūs turite širdį, sutikote Kristų, tad nuolatos tikrinkite ir pasakykite man, ar rasite kažką, kas jus atitinka labiau. Nes aš čia atėjau ne tam, kad jus apsaugočiau nuo gyvenimo dramos. Priešingai: tam, kad tą dramą pažadinčiau visuose mumyse. Nes ne todėl, kad manęs nedomina, bet todėl, kad yra kažkas, ko patirtį mes turime įgyti, kitaip anksčiau ar vėliau tikėjimas mūsų nebedomins.

Tai tau reikia šio tikrumo Kristumi, kad galėtum gyventi, kad galėtum atsibusti rytoj ryte, o tai gali pasiekti tik jeigu įgysi tą patirtį. Todėl mane domina šis dalykas: todėl, kad susijęs su gyvenimu. Nes problema nėra moralizmas, į kurį visi įkliūva: tai yra visiškai niekas palyginus su tikrąja problema. Ar žinote, kokia yra tikroji problema? Nihilizmas - tai yra tikroji problema. Arba mes turime tam atsakymą, arba galime važiuoti namo nugalėti, pralaimėję.

Aš noriu kelti iššūkį tam. Ne, mes turime atsakymą nihilizmui. Bet tai kiekvienas turi atrasti pats unikaliame, asmeniniame ryšyje su čia ir dabar tarp mūsų esančiu Kristumi.

CESANA: T.y. negalima pasislėpti už Dievo, už judėjimo, už savo kunigiško rūbo arba už savo paties pašaukimo.

CARRÓN: Būtent.

CESANA: ir tai mus įveda į antrą klausimą: "**Kodėl laisvė bijo neklystančios širdies?**". Aš šį klausimą formuluočiau ir taip: problema yra ta, kad širdyje įrašytas dėsnis yra leidžia atsirasti laisvei; iš tiesų yra bijoma laisvės, nes norima turėti jos naudojimosi instrukciją, t.y. norima receptų.

CARRÓN: iš tiesų laisvė nebijo neklystančios širdies, nes laisvė yra širdies patenkinimo patirtis.

Aš - kaip visada mokėmės - turiu patirtį būti laisvas tada, kai įstengiu patenkinti troškimą. Aš turiu laisvės, ne kokio nors momento, bet laisvės patirtį tada, kai turiu mano žmogiško troškimo, kuris yra tas begalybės troškimas, patenkinimo patirtį. Todėl širdis to nebijo, laisvė nebijo širdies, kuri atpažįsta tai, kas ją atitinka ir kur ji randa pasitenkinimą. Tai, ko ji bijo, žinote, kas yra? Tas vaizdas, kurį mes susidarome apie laisvę: mes galvojame, jog užsiimdami savo reikalais, labiau esame patys savimi, esame

laisvesni. Patikrinkite tai. Patikrinkite, kada esate laisvesni, ir suprasite, jog esame laisvesni tada, kai randame tą atitikimą širdžiai, o tame širdis neklysta. Todėl laisvė yra už širdį.

CESANA: "Ką reiškia tai, jog prisirišimas trukdo protui tapti matu?"

CARRÓN: Nuostabus šis klausimas. Duosiu du pavyzdžius.

Ispanijoje dar bus tas vaikinai, kuris...vienas vaikinai, su kuriuo man nutiko tai, ką dabar papasakosiu. Vieną kartą nutiko vienas dalykas, vienas vaikinai iš Studentiškojo Jaunimo, kurio mokykloje aš dirbau mokytoju, patyrė avariją, tada atbėgo visi truputį sunerimę draugai: "Bet kaip gi Dievas gali tai leisti?", o aš jiems pasakiau: "Priklauso nuo to, kaip mes žiūrime į tai, kas mums nutinka" ir jiems pateikiau šį pavyzdį, kurį paskui pasakojau tūkstančius kartų. Taigi: jeigu tu, grįždamas namo, susitinki nepažįstamą žmogų, kuris tau trenkia antausį, ką darai? Vienas iš jų, kuris buvo energingesnis, pasakė: "Aš jam atsakyčiau dviem antausiais". Tada sakau: o jeigu grįžus namo tau antausį trenkia tavo motina? Jis sutriko ir pasakė: "Paklausčiau jos už ką". Kas vaikinui suteikė šį atvirumą? Prisirišimas prie motinos. Prisirišimas prie motinos jam sutrukdė užsidaryti savo mate.

Antras pavyzdys: mokiniai. Juk mokiniai nebuvo supratę daugiau už tuos, kurie išsiskirstė po to, kai Jėzus baigė kalbėti apie gyvenimo duoną. Tai kodėl jie pasiliko? Dėl tos prisirišimo prie Kristaus patirties: "Jeigu mes Tave paliksime, tai kur eisime?". Tai šis prisirišimas neleidžia protui tapti matu: "kadangi aš to nesuprantu, tai išeinu". Juk jie nesupranta, bet prisirišimas trukdo atsirasti matui.

Kuo labiau žmogus prisiriša prie Kristaus, tuo labiau neįmanoma yra nuo akių ir nuo širdies nusimesti Kristų, kai žmogus turi santykį su tikrove (kaip tas vaikinai su motina, kaip mokiniai su Jėzumi) tokiu būdu, kad protas negali tapti matu. Kodėl? Nes šis prisirišimas prie mamos ar prie Jėzaus ar prie Kristaus dabar kliudo protui tapti matu ir įgalina jį likti atvirą tikrovės atžvilgiu.

Būtent tai mums leidžia išgyventi aplinkybes iš tikrųjų, nes kai žmogus susiduria su sunkumais arba atsiduria situacijose, kurios, rodos, užgniaužia kvapą, prie kito prisirišęs žmogus... įsivaizduokite jūs savo vaikus, savo vyrą: kai jums kyla klausimas "Bet kodėl verta gyventi?" Apie ką tada galvojate? Kas jums trukdo pasiduoti savo matui? Prisirišimas prie vaikų ar prie vyro.

Problema yra ta, ar egzistuoja kažkas tikra, kas bet kokioje aplinkybėje mus sieja, prie ko mes esame prisirišę taip stipriai, kad galime išvengti proto tapimo matu. Ir todėl tai yra tik artumas su Kristumi. Viskas vyksta čia: būtent tik kaskart vis didesnis artumas su Kristumi mums neleidžia susiaurinti visos tikrovės iki mūsų mato, nes viskas - kaip mus visada mokė don Giussani - viskas mums kalba apie Jį, net ir pačiu sunkiausiu gyvenimo momentu yra taip, tarsi tas sunkumas, liga, skausmas neturėtų galios mus užsklęsti, nes prisirišimas prie Kristaus yra toks galingas, jog net ir tas didžiausias mūsų skausmas neįstengia mūsų nuo jo atplėšti. Kaip tai atsitiko su Kristumi kančioje: net ir kančia ir mirtis jo neatplėšė - kaip sakėme vakar - nuo meilės Tevui. Ir tada, kai paliekame Paslapčiai atvirą tą galimybę, Paslaptis ima veikti.

Todėl viskas susikoncentruoja prisirišime. Ne todėl, kad prisirišimas yra viskas, bet todėl, kad prisirišimas - kaip sako don Giussani - leidžia protui išlaikyti savo kaip proto prigimtį: atvirumą tikrovei pagal visus veiksnius. Nesant to, protas neišvengiamai, kai nesupranta arba kai skausmas yra pernelyg didelis, tampa matu: kadangi to nesuprantu, tai neturi prasmės. Jis tampa matu: kadangi to negaliu suprasti, tai neturi prasmės. Ne! Žmogus, kuris sutiko Kristų, kuris yra visiškai prisirišęs ne iš naivumo, bet tikėjimo patikrinimo dėka, nes negaliu ne... nes turėčiau patraukti nuo savo akių, išplėsti iš širdies visa tai, ką mačiau, turėčiau visa tai atidėti, kad leisčiausi uždaromas į tikrovę kaip matą.

Todėl tikroji problema yra ta, ar mes gyvenime einame tokiu keliu, kuris mums leidžia kaskart vis labiau prisirišti prie Kristaus, nes jokia tikrovė, joks skausmas, jokia aplinkybė negali mūsų užsklęsti, negali nutraukti ryšio, kuris palaiko atvirą visą mūsų protą, plačiai atvertą Paslapčiai. Tai yra tai, ką sako don Giussani, kai sako, jog Bažnyčia mus ugdo religiniam jausmui, tam proto atvirumui, kuris neužsiveria, ir tai yra prisirišimas prie Kristaus. Be to mes esame vargšai, ir kai nesuprantame, tada sakome "tai neturi prasmės": protas tampa matu. Tai tas prisirišimas mus palaiko atvirus, plačiai atvertus Kristui, ir tokiu būdu galime matyti tikrovę kaip ženklą, kuris visada turi išeities tašką.

"Amore, amore, omne cosa conclama" (Meilė, meilė, visa ką sušaukia): viskas mums kalba apie Jį, nes tikrovė - tai Kristus, ir tai mums leidžia išgyventi tikrovę tokią, kokią ji yra, ne todėl, kad esu fantazuotojas, bet būtent tokią, kokia ji yra, pagal tikrovės, t.y. Paslapties ženklo, prigimtį. Tačiau sąlyga norint ją taip išgyventi yra prisirišimas prie Kristaus. Dėl to buvo būtinas įsikūnijimas, kad "aš" galėtų

prisirišti prie Kristaus kūno, prie meilės Kristui taip, kad galėtų suprasti, ką reiškia tai, jog tikrovė yra Kristus. Taip suprato ir mokiniai; juk Jėzus jiems neskaitė paskaitos apie filosofiją, kad paskui pasakytų, jog tikrovė buvo Kristus; būtent gyvendami su Juo, atpažindami, jog Jis buvo visa ko prasmė, tas, kuris įgalino viską tapti įdomiu, jie suprato: "A! Tikrovė yra Kristus. Viskas buvo sukurta per Jį (dėl Jo). Viskas Juo remiasi".

CESANA: Kita vertus žodis prisirišimas (itališkai "affezione"), *affectus* lotynų kalboje reiškia "pritrenktas, paveiktas". Taigi prisirišimas reiškia leidimasis būti paveikiamam, pribloškiamam, t.y. sutikti, jog mes nesame tikrovės matas, jog tikrovės matas yra Kitas. Nes visa problema ir glūdi tame pribloškimo, paveikimo priėmime, t.y. ne jo sušvelninime, bet jo priėmime.

Taigi: "**Man dabartis niekada nėra dabar**", rašo Green'as. Įvade Carrón'as pasakė: "**Tai paprasta, užtenka leisti įtraukiamam Jo esaties mūsų tarpe**". Bet jeigu tai paprasta, tai kodėl man dabartis niekada nėra dabar?"

Man į galvą ateina kitas žodis, kuris vartojamas atitinkamai kaip "paprasta", - tai yra žodis "lengva", ir visada prisiminsiu, kaip vieną kartą don Giussani paklausiau: "Kaip galima būti paprastiesiems?", o jis man atsakė: "Norint būti paprastiesiems, reikia būti ryžtingiems". Taigi žmonės niekada negyvena dabartimi, nes jie nėra pasiryžę ja gyventi. Tai yra problema.

CARRÓN: Nes žmogus nesileidžia patraukiamas.

CESANA: Nesileidžia paveikiamas (kaip sakėm prieš tai). Tai tiesiog yra šio amžiaus liga! Man vis ateina į galvą tas puikus don Giussani pavyzdys apie Černobylį, kurį jis pateikė universiteto studentams 1984 (ar 1986) metais, t.y. neturintys prisirišimo, t.y. gebėjimo prisirišti, gebėjimo leisti paveikiamiems: bukumas. O dabar štai šis klausimas: "**Norėčiau labiau suvokti tą neapersmelkiamumo problemą. Tai ugdomasis darbas leidžia mūsų širdžiai būti paprastai?**". Moralumas, kuris nugali neapersmelkiamumą. Šiuo klausimu aš suprantu tai, kad man gyventi, t.y. sutikti judėjimą ir juo gyventi - tai buvo nugalėjimas tam tikro bukumo, kuris nėra neapersmelkiamumas. Bukumas reiškia, jog nėra suprantama; neapersmelkiamumas reiškia, jog yra priešinamasi suprasti. Tai kitas klausimas. Ir būtent aš turiu dėkoti visiems tiems, kurie man padėjo nugalėti tą bukumą, nes ugdymas - tai pirmą kartą asmens branduolio raida, t.y. kvietimas turi palaukti, kol laisvė atvers kiaurymę, kvietimas turi palaukti, kol žmogus atsivers.

Taigi aš turiu dėkoti visiems tiems, kurie buvo šalia manęs, nes supratau, ypač jeigu galvoju apie savo santykį su don Giussani, jog jis manęs laukė, manęs laukė tol, kol aš pats išlindau aikštėn, ne tam, kad primestų man tai, ką galvojo jis. O tuo tarpu neapersmelkiamumas yra būtent tas priešinimasis, tas priešinimasis pasiūlymui.

CARRÓN: Neapersmelkiamumas - nusakant jį tais žodžiais, kuriuos prieš tai pavartojo Giancarlo - tai nesileidimas paveikiamam, t.y. kad ir ką sakytų tikrovė, nors aš ir susidūriau su nuostabiausiu dalyku, aš jo nepriimu. Todėl man beprotiškai patinka tas pavyzdys apie vaikus aikštėje, kurį jums visada, kai matomės, kartoju: kai žmogus nesileidžia... Jėzus peikia todėl, kad tai yra neapersmelkiamumas, tai yra "aš", kuris nesileidžia paliečiamas, nesileidžia išgelbėjamas, užduramas.

CESANA: Suaugusiuose tai yra baisus dalykas.

CARRÓN: Būtent. Kodėl? Kodėl Jėzus tarp tiekios dalykų primygtinai reikalauja būti vaikais šia prasme, šio atvirumo prasme? Kodėl palygina...sako: "Su kuo palyginsiu šią kartą?". "Ši karta" kas tai buvo? Tai tie, kurie nematė: jie matė visus tuos stebuklus, kuriuos jis darė, bet nesileido paveikiami. Tai yra esmė: o ne tai, kad aš esu silpnas. Mes manome, jog neapersmelkiamumas yra kaip silpnumas. Jis nebijo mūsų silpnumo...

CESANA: ...arba kaip bukumas...

CARRÓN: Būtent. Apaštalai buvo labai silpni. Darė klaidas vieną po kitos: jeigu nesipykdavo, tai ginčydavosi tarpusavyje, kas iš jų yra didesnis, arba norėjo nusiūsti ugnį ant samariečių, pridarydavo viskokių kvailysčių, bet tai nėra problema.

Nesirūpinkime visada tik etika. Problema yra ne etika, problema yra ontologija, santykis su tikrove. Nes jeigu aš turiu begalybės trokštančią širdį, tai aš negaliu sau atsakyti pats: aš turiu priimti, leisti įžengti Kitam. O jeigu aš esu nepersmelkiamas, tai negaliu leisti įžengti Kitam, ir tai yra mano bausmė. Pragaras yra tai, tas galutinis nepersmelkiamumas.

CESANA: Tai vienatvė.

CARRÓN: Tai vienatvė, ryšių nebuvimas. Todėl Jėzus sako: "Su kuo palyginsiu šią kartą?", jie panašūs į tuos vaikus aikštėje, kurie kitiems sako: "Mes grojome fleita, o jūs nešokote; dainavome liūdną dainą, o jūs neverkėte", t.y. jūs nesileidžiate paveikiami. O paskui sako... bet kuo tai susiję su tuo, ką sako paskui? "Atėjo Jonas Krikštytojas [asketinė figūra] ir jūs sakėte: "Jis demonų apsėstas" [keistas, retas tipas, ar ne!]; atėjo Žmogaus Sūnus [kaip visi kiti, kuris nėra asketas, eina pietauti, kai jį pakviečia] ir jūs sakėte: "Štai gėrėjas, muitininkų ir nusidėjėlių bičiulis" [t.y. tas, kuris prasideda su visais]". Matote? Nepadarysi nieko, tegu daro, ką tik nori, aš lieku nepersmelkiamas.

Nes problema, draugai, yra šis santykis su tikrove. Ir tai, ką Jėzus peikia fariziejuose, yra jų nepersmelkiamumas, kad jie nesileidžia paliečiami, paveikiami to, kas vyksta prieš jų akis. Tai yra esmė, būtent to turime prašyti, nes mes visi esame sutverti, sukurti atviri, su tuo vaiko smalsumu. Tai kas nutinka, kad paskui užsidarome? Tai yra laisvės apsisprendimas. Gali ugdyti kitą, jeigu tas kitas tam pasirengęs. Todėl don Giussani sakydavo, jog laisvė gali būti išugdoma tam pasirengimui leistis paveikiamam ir tam priėmimui tikrovės tokios, kokia ji mums yra duodama, nebėgant nuo santykio su tikrove. Žmogus gali tai išugdyti, bet tai gali išugdyti tik silpnumo problemos, o ne nepersmelkiamumo atveju, t.y. jeigu aš nusprendžiau - kad ir kas įvyktų -, jog manęs nepajudins niekas. Tai yra pragaras. Turime prašyti Švenčiausiosios Mergelės, kad neleistų mums užsiverti, ne kad neleistų mums būti silpniems (mes visi esame menki), bet kad neleistų tapti nepersmelkiamais Jo esačiais, Jo žavesio grožiui, nes paskutinis žodis ištiriamas mūsų silpnumui visada yra gailestingumas; problema yra ta, ar mes esame nepersmelkiami ir Jo gailestingumo atžvilgiu.

CESANA: "Jeigu būtent patirtyje yra pajuntama, jog širdis yra neklystanti, tai ką tada reiškia įgyti patirtį?"

CARRÓN: Turite paskaityti pirmąjį "Religinio jausmo" skyrių, turime pradėti nuo pradžių: nuo pirmojo "Religinio jausmo" skyriaus. Įgyti patirtį - tai kažką patirti, bet ne tik tai patirti, bet ir padaryti vertinimą to, ką patiriame, atžvilgiu, nes kitokiu atveju tai bus nieko verta.

Dažnai susitinku su žmonėmis... vedžiau pamokas jaunimui mokykloje, ryte jie man užduodavo be galo daug klausimų, o paskui, vakare, atsitiktinai susitikdavau suaugusiųjų... dar prisimenu vieną iš jų, vieną, galima kabutėse pasakyti "patyrusį" žmogų (jis buvo keliavęs po pasaulį, daug kur pabuvojęs ir t.t.), tačiau man užduodavo tuos pačius klausimus, kuriuos užduodavo jaunimas mokykloje: jis patyrė daug dalykų, bet nieko nepasimokė.

Mes galime taip gyventi. Kodėl? Nes neužtenka vien tik patirti dalykus. Dėl to, dažnai suaugusiųjų gyvenimas, jeigu jie nevertina, tampa vis labiau supainiotas, jie nebežino, ką daryti ir tiesiog tai pateisina: "Dabar daug sąmoningiau suvokiu gyvenimo sudėtingumą"... eik tu...

Ne, mes nesame tam pasmerkti: tai tingumas. Mes turime vadinti dalykus jų tikraisiais vardais. Jeigu žmogus nebūtų sutikęs ko nors, kas jam galėtų pasiūlyti tam tikrą metodą, tai suprantu, bet mes to negalime pasakyti: mes turime metodą gyvenimui. Nėra kito protingesnio dalyko, kurį turėtume savo rankose, kaip ši charizma.

Don Giussani charizma - kaip jis visada sakė - yra tam tikra pedagogika, pedagoginis metodas ne tam, kad mus pavaduotų, bet kad mums padėtų gyventi, kad viskas taptų mūsų, kaskart vis labiau mūsų, o tai gali tapti mūsų tik tada, jeigu mes naudosisime tą metodą. Ir norint kažką patirti ir išreikšti vertinimą reikia vertinimo kriterijaus: širdies, pirminės patirties, kažko, kas yra mumyse, tas kriterijus yra mumyse, bet mes juo negalime manipuliuoti: tai pirminė patirtis. Dabar nebeduosiu pavyzdžių apie kiekvieną detalę, nes kitaip nebebaigsime, tačiau tai...

Jeigu turite nors truputį pagarbos patiems sau, gerai išsiaiškinkite, kas yra patirtis, nes kitaip grįšime prie šio klausimo, nes jis, kaip gyvenimo priemonė, yra lemiamas, nes visa, kas tau nutinka gyvenime - viena ar kita, kad ir kaip tai nutiktų - sudaro gyvenimą, o tai priklauso nuo to patirties įgijimo, ar žmogus įstengia vertinti tai, kas jam nutinka.

CESANA: "Jeigu krikštas yra veiksnys, kuris mus ontologiškai sujungia su prisikėlusio Kristaus gyvenimu, tai kokią vertę turi mūsų asmeninis susitikimas su Comunione e Liberazione judėjimu, ir kas palengvina tą galėjimą pasakyti: "Viskas man tu buvai ir esi" tiems, kurie, kaip mes, šiuo keliu ėjo jau daugelį metų?"

Aš, kadangi tai teologinis klausimas ir kadangi, priešingai nei tu, nedariau teologinės karjeros, atsakyčiau remdamasis būtent patirtimi, t.y. tiesiog remdamasis faktiškais duomenimis.

Prisimenu vieną teiginį, kurį don Giussani išsakė prieš daugelį metų, jis pasakė, jog charizma egzistencine prasme yra pirmiau nei dogma. Ką tai reiškia? Charizma, t.y. tai, kas įgalina gyventi tą, kas kitu atveju būtų negyva... nes man, kai buvau 17 metų, krikščionybė buvo mirusi, tai don Giussani ją atgaivino. Dėl to mes sakome, kad don Giussani, aš sakau, kad don Giussani yra charizma: jis įgalino gyventi tą, ko kitu atveju nebūtų buvę, tai Šventosios Dvasios veikimas prikelia tai, ko nebebūtų. Tas atgaivinimas yra pirmiau už apibrėžimą... egzistencine prasme aš turiu pradėti gyventi tam, kad suprasčiau, kas apibrėžia mano gyvenimą: krikštas, dogma yra tai, kas apibrėžia gyvenimą, ar ne? Nes susitikęs judėjimą aš būtent ir supratau savo gyvenimą, t.y. suvokiau, ką reiškė mano gyvenimas, ir vadinasi krikštas, kuris man buvo suteiktas kaip kvietimas būti, būti amžinai. Nes krikštas... nuostabūs tie Popiežiaus žodžiai, kuriuos citavo Julian'as, t.y. kad krikštas yra labiausiai sukrečiantis pasikeitimas, nes jis įveda į amžinąjį gyvenimą, įveda į to troškimo, kurį turime, išsipildymą. Leisiu čia sau papasakoti vieną epizodą.

Po mano žmonos mirties nuvažiavau aplankyti don Giussani, aš sėdėjau invalido vežimėlyje, o jis įvažiavo į kambarį irgi invalido vežimėlyje, taigi abu sėdėjome invalido vežimėlyje ir staiga ėmėme kalbėti apie Abraomą (ten buvo ir Vittadini... ten buvo ir kiti) ir aš jam pasakiau (tai taip pat ir klausimas, kuris man neseniai buvo užduotas): "Bet pažiūrėk, kaip esame sugniuždyti ir pažiūrėk į Abraomą, kokią jis išgyveno dramatišką, kankinančią istoriją. Bet kokį gi skirtumą įneša tikėjimas, krikštas, jeigu paskui taip gyvename?" Jis minutę pagalvojo ir paskui atsakė: "Tačiau yra "aš"", t.y. Abraomas yra "aš" pradžia, t.y. pradžia žmogaus, kuris pamatė, jog Dievas jo nori. Nes mums nutinka visa, kas nutinka kitiems, mes esame kaip ir visi kiti, tačiau mūsų yra norima, mes esame pašaukti, tėvas ir motina mus įvedė į šį gyvenimą visam laikui. Todėl visas gyvenimas yra peržiūrimas kaip planas, kaip planas mūsų atžvilgiu, kažkas, kas išsipildo, bet koks dalykas... dėl kurio žmogus... yra viena Psalmė, kurioje sakoma: "Tuomet padarysiu tave šiai tautai tvirtu vario mūru. Nors jie ir puls tave, bet tavęs neįveiks", dėl šio sąmoningumo, dėl šios savimonės, dėl šios savimonės: dėl to, kad manęs nori Kažkas, kas yra didesnis už mane.

Tai štai... todėl susitikimas su Comunione e Liberazione yra lemiamas, t.y. be susitikimo, be "aš" pažadinimo, be gyvenimo nieko nėra.

CARRÓN: Susitikimas mus įgalina atpažinti, - kaip sakydavo jis - leidžia mums įsisąmoninti tai, kas iš tiesų įvyko krikšto metu. Nes kas gi įvyko krikšto metu? Tas be galo galingas Kristaus veikimas, per kurį jis man sako: "Tu esi mano". Ir nuo tada - kaip prieš daugelį metų sakė don Giussani - Kristus pradeda tą "aš" užkariavimo kovą, kurioje visa mūsų gyvenimo istorija yra šis bandymas pažadinti tą prisirišimą prie Kristaus taip, kad tai, kas jau įvyko krikšto metu, taptų egzistenciniu.

Pažiūrėkite, juk tai yra lemiamas. Tai, kas įvyko krikšto metu, ką dažnai mes susiauriname tik iki jausmo (kadangi mes to nejaučiame, tai atrodo, jog tai yra tarsi niekas)... bet pažiūrėkite, juk kai gyvenimas iš tiesų atsiduria kritiškoje situacijoje, tai kas yra tada, kai aš nejaučiu arba kai padariau tokių bjaurių klaidų, kad ir aš pats pasipiktinu pačiu savimi? Kas gi tą akimirką mane apibrėžia? Tas Kristaus apkabinimas krikšto metu, kurio negali nutraukti net ir mano klaida, bet koks dalykas, kurį padariau. Nėra nieko, ką galėčiau padaryti ir kas galėtų pakeisti Kristaus poziciją mano atžvilgiu.

Todėl krikštas, nors aš ir pasakyčiau kokią ereziją, nėra pakartojamas. Kai pirmieji persekiojami krikščionys buvo atvedami pas imperatorių ir jiems liepdavo atsisžadėti tikėjimo, tai tiek daug jų buvo silpnų, bet krikštas nebeprisikartodavo. Nes aš galiu būti silpnas kiek noriu, net ir, sakykim, iki pasipiktinimo savo paties atžvilgiu, tačiau Kristaus galia krikšto metu yra didesnė, ir netgi mano blogis...

tai tarsi... jūs, mamos, tai puikiai suprantate: ką gali padaryti vaikas, kas galėtų pakeisti jūsų poziciją jūsų vaikų atžvilgiu? Pasakykite man. T.y. mes kalbame ne apie mums svetimus dalykus, mes kalbame apie tą tokią galingą Kristaus meilę, kuri mane pačiumpa - kaip sakė popiežius -, pačiumpa mane krikšto metu ir tai nugali viską. Dėl to kai esu tiesiog tuštumoje, kai negaliu netgi pažiūrėti į save iš gėdos, kurią jaučiu savo paties atžvilgiu, tą akimirką galiu pasakyti: "Bet kas gi mane apibrėžia? Tas Kristaus apkabinimas, tas buvimas pagautam Kristaus, kuris išlieka ir po to suklydimo, po tos mano padarytos kvailystės", ir nuo čia vėl pradėdu iš naujo.

Problema ne ta, kad mes nedarome visų tų kvailysčių, kurias daro kiti, bet kad kai jas padarome, galime pakilti nuo savo pelenų, nuo savo pelenų. Kodėl? Nes mūsų norėjo, o to buvimo norimais išraiška yra krikšto ženklas. Todėl Popiežius - kaip sakiau vakar - krikšto nesusiaurino iki kokio nors kasdienio dalyko, tai visai kitas dalykas nei bažnytinės socializacijos aktas arba paprastas apiplovimas apsisvalymui, tai daugiau nei tai: tai tas buvimas pagautais Kristaus visam laikui. Tai tas, kas apibrėžia visus, kad ir koks būtų tas jausmas, kurį jaučiame: "Man nieko nesako"... Ar man svarbu tai, ką tau sako? Problema yra - ar tai yra taip ar ne taip? Ar tai krikšto metu įvyko visam laikui? Sakramento bruožas išlieka visam laikui kaip unikalus Kristaus ženklas. Draugai, tai yra gyvenimo tikrumas, šitai! Nes kas gi gali mano, kad gyvenimo tikrumas yra tame, ką jis daro? Mus visada valdo mūsų baimės. Gyvenimo tikrumas glūdi būtent čia, šiame Kristaus geste, kuris mane pagavo visam laikui, ir todėl galiu pradėti iš naujo. O kur esu įvedamas į šį sąmoningumą to, kas yra krikštas? Charizmoje, Bažnyčioje.

CESANA: Taip, iš tiesų. Viskas jau buvo parašyta tavo knygoje.

"Ką reiškia mylėti Kristų, būti pamilus Kristų? Tarsi nebūtų aiškus objektas (vienybė, Bažnyčia). Žinau, ką reiškia meilė vyrui ir vaikui, bet nežinau, kas yra meilė Kristui. Jeigu man tektų pasirinkti tarp mano vaiko išgyvenimo ir to fakto, kad Kristus iš tiesų prisikėlė, pasirinkčiau pirmąjį"... ir tokiu būdu mirtum tu, tavo vaikas ir tavo vyras...

CARRÓN: Kartais nesuprantame, ką sakome... Bet kas gi tau davė ir duoda tavo vaiką? Kas gali jį tau išlaikyti? Kas gali išpildyti? Bet jeigu tu pažvelgsi į savo vaiką... tai vienas iš labiausiai pribloškiančių dalykų. Mane tai labai pritrenkia, nes žmogus... tėvas, laikantis ką tik gimusį kūdikį, gali kaip suaugusysis nepaisyti savo gyvenimo, savo laimės likimo, bet negali nepašturpti atžvilgiu to, kas bus iš šio vaiko. Tu vietoj šio šiurpulio ar gali pasiūlyti kažką kita kaip išsamų atsaką į tavo vaiko likimą? Kas bus su tavo vaiku, jeigu jis neras motyvo gyventi? Tau priekaištaus, kad jį pagimdei.

Kristus nėra prieštaravimas tavo vaikui, Kristus mirė ir prisikėlė dėl tavo vaiko ir dėl tavęs, kad tavo vaikas turėtų motyvą gyventi.

CESANA: **"Tu pasakei, kad prisikėlęs Kristus - tai vertinimas. Ką tai reiškia kasdienybėje?"**.

CARRÓN: Tai, kad aš negaliu susiaurinti tikrovės iki to, kas tą akimirką man atrodo, kad tikrovė yra sudaryta iš Kristaus, kad "viskas remiasi Juo". Ir prie šio tikrumo mokiniai priėjo būtent todėl, kad Kristus nugalėjo mirtį.

CESANA: Jeigu nebūtų Kristaus, tikrovė išnyktų.

CARRÓN: Būtent. Viskas buvo sukurta... bet kokią gi patirtį mokiniai įgijo iš Kristaus (kodėl jie nenuėjo į kokią nors filosofijos mokyklą)? Kokią patirtį įgijo iš to ryšio su Kristumi, kad net pasakė, jog viskas yra padaryta per Kristų ir turint galvoje Kristų? Tik tokiame ryšyje, apie kurį kalbėjai tu.

CESANA: Taip, tau pacitavau tą Spinozos frazę, kurią vakar perskaičiau leidinyje "Il Foglio" (beje uždavusioji šį klausimą yra filosofė) ir kurioje sakoma, jog bet koks dalykas, nepriklausomai nuo to, kas jis yra, linksta išlikti... t.y. egzistuoja nemirtingumo, amžinosios vertės troškimas. Todėl, kad jeigu tikrovė šios vertės neturi, jeigu aš neturiu šios vertės, tai regimybė nugali, nes aš esu regimybė: dabar mane matote o po kiek laiko manęs nebematysite... tikėkimės, kad matysite mane dar ilgai...

CARRÓN: O tai vėlgi pasimato lemiamaisiais gyvenimo momentais. Aš, kai mirė mano tėvas, nenorėjau nuleisti nuo jo akių ir nusiraminti, ar suprantate? Aš norėjau žiūrėti jam į veidą ir norėjau žinoti, ar tai buvo viskas ar ne. Kitu atveju turime nusukti nuo to akis ir išsiblaškyti. Bet jeigu aš galiu žiūrėti į savo tėvo palaikus iki tol, kol galiausiai pasakysiu "tikrovė yra Kristus" nerizikuodamas, o tik iki galo žvelgdamas į tikrovę, nes galutinė gyvenimo tikrovė yra Kristus, tai tada aš galiu žiūrėti į viską, į viską. Kitu atveju, kaip paprastai atsitinka, mus suima baimė ir yra daug gyvenimo atsitikimų, į kuriuos mes negalime žiūrėti. Ar suprantate, kodėl nesame tikrovėje, ar suprantate, kodėl dabartis niekada nėra dabar?

Tai yra kasdienybės vertė, ne kad kartais pamedituotum, bet kad gyventum kasdienybę. Tačiau problema ta, kad tai mums yra abstraktus dalykas, nes trūksta artimumo su Kristumi, ir todėl dažnai mes jo net neprisimename. Tačiau don Giussani - kaip sakiau prieš tai - jį matė visur: "Aš, Kristus, esu ta paslaptis, kurios trūksta kiekvienam dalykui, kuriuo tu mėgaujiesi": jis tai patirdavo visur. Tačiau tai yra ne todėl, kad Giussani buvo mistikas, kaip tu, jeigu ką nors myli, negali nematyti saulėlydžio, nematyti saulės, nematyti gėlės, pavasario nejudamas, kad tave taip paveikia ta tikrovė, kad galvoji apie Kitą. Problema yra ta, ar yra kažkas tikro, tikras "Tu", tikras! Nes kas neturi šito tikro "Tu", jo net ir neprisimena. Visai kas kita nei fantazuotojai! Galvoti apie Kitą prisimena tik tas, kuriam atsitiko kažkas, koks nors ryšys, kurio jam reikia, kad gyventų.

CESANA: Paskutinis klausimas. **"Klausiamo, ar yra įmanoma pasakyti, jog tas pats susijaudinimas ir ta pati pagarba, kuriuos jaučiu Kristui, atsispindi pozicijoje, kurią užimu konkrečių man duotos draugijos veidų atžvilgiu".**

Aš prisimenu vieną sakinį, kurį man pasakė don Giussani prieš pat mirdamas, kai aiškinome tam tikrą neapersmelkiamumą mūsų tarpe. Jis man pasakė: "Negalima mylėti Dievo, jeigu nemylima žmonių, bet negalima mylėti žmonių, jeigu nemylima Dievo".

CARRÓN: Ieškojau, bet nerandu, tos Šv. Grigaliaus Nisiečio citatos, kurią skaičiau vakar (ją paskui rasite knygelėje). Tai ta pati pagarba, kurią jaučiu Kristui, atsispindi draugijos veiduose, jeigu aš įžvelgiu iki galo tai, kas yra tuose draugijos veiduose. Nes tai, ką sakė Šv. Grigalius Nisietis arba tai, ką sako Popiežius enciklikoje: Kristus mus lydi, ir po prisikėlimo, tuose žmonėse, kuriuose Jis išryškėja. Draugija yra tai, mūsų draugija yra tai: draugija žmonių, kurie yra pagauti Kristaus krikšto metu ir gyvendami Kristaus atminimu, kai į juos žiūri, gali matyti išryškėjant Jo esatį. "Aš nebesu aš pats, tai esi Tu, kuris gyveni manyje". Tai yra mūsų draugija: ne tiek draugija, bet toje draugijoje esantis Kristus. Problema ta, kad mes draugiją kaip tikrovę susiauriname iki regimybės. Tada esame kartu, bet niekas, būdamas kartu, negalvoja apie Kristų. Tai yra bėda.

Ar jūs šiomis dienomis buvote priversti galvoti apie Kristų? Tai yra vieta... tai yra tikroji draugija: jeigu žmogus dalyvauja ten, kur jam yra palengvinama ištarti Jo vardą ne kaip kokį, fantazuotojų nuomone, priedą, bet todėl, kad Jo esaties gausa mus sukrečia taip stipriai, jog aš negaliu likti nesusijaudinęs ir neištarti: "Bet kas gi Tu esi, Kristau?". Tada taip.

CESANA: Galėti pavadinti vardu likimą.

CARRÓN: Taip.

CESANA: Dabar profesorius Feliciani paskaitys metinį pranešimą.

CARRÓN: Kol ateis profesorius, aš jums parekomenduosiu paskutinę knygą apie mūsų istoriją, kurią parašė don Massimo Camisasca, tą istorijos dalį nuo 1976 iki 1984 metų, kurioje yra pasakojama apie Brolijos pripažinimą iš Bažnyčios pusės bei nuostabų santykį su Jonu Pauliumi II.

Dabar, kai jo nebėra, mes dar labiau esame prisirišę prie jo istorijos, prie tos istorijos, kurią išgyvenome, ir tai yra priemonė. Gyventi, išmokti savo istoriją - tai tarsi susitapatinti su visu tuo, kas mums buvo duota, tai būdas, kuriuo jis nuolat mus lydi, ir toliau lydi mūsų gyvenimą.